

RODINA

GRUDA

VSEBINA

Dr. Jože Potrč:

Ob 40. obletnici delavskega gibanja
v Jugoslaviji

Jože Gosnar:

Skok čez lužo v domovino

In spet si homo segli v roke

Dragi rojaki iz Holandije

Nov usoden udarec koroškim
Slovcem

Coetko A. Kristan:

V spomin Jožetu F. Durnu

Desanka Maksimović:

Bilo je nekje sredi balkanske zemlje

Franc Abram, Freyming:

O delu društva »Sava« v preteklem
letu

Štefan Kuhar:

Prijetno srečanje prekmurskih ro-
jakov v Parizu

Iz naših krajev

Drobtinice

Po domači deželi

Co. A. Kristan:

Ob 80-letnici Franka Petricha

I. S.:

Viktor Jesenik, izseljenec povratnik,
avtor antologije slovenske lirike
v francoščini

Tomo Brejc:

Zdaj pa eno železničarsko

Domovina na tujih tleh

Rojaki nam pišejo

Mladi rod

Moji starši (v slovenščini, anglešči-
ni, francoščini in nemščini)

Dom in družina

Prehrana v starejših letih

Ciril Kosmač:

Očka Orel (nadaljevanje)

Slika na naslovni strani:

Novi kolodvor v Mariboru

(foto: Putnik - Ljubljana)

Državna založba Slovenije

ima na zalogi slovarje:

Škerlj: Angleško-slovenski slovar . . .	900 din
Kotnik: Slovensko-angleški slovar . . .	900 din
Tomšič: Slovensko-nemški slovar . . .	1000 din
Avsec: Esperantsko-slovenski, slovensko-esperantski slovar . . .	480 din
Turistično-gostinski slovar (slov., nem., franc., angl.)	520 din

V letu 1959 pa izidejo še naslednji:

Tomšič: Nemško-slovenski slovar (IV. izd.) v maju
Kotnik: Francosko-slovenski slovar v juniju
Kotnik: Slovensko-francoski slovar v novembru
Bajec: Italijansko-slovenski slovar v decembru

Sprejemamo tudi prednaročila

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

LJUBLJANA, TITOVA 25

Jugoslavija

Število naših naročnikov nenehno raste. V zadnjih mesecih se je na »Rodno grudo« naročilo preko dve sto slovenskih družin širom sveta. Pokažite priljubljeno revijo vsakomur, ki ljubi slovensko besedo!

Rodna gruda, glasilo Slovenske izseljenske matice v Ljubljani. — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tomo Brejc. — Izhaja dvanajstkrat na leto. — Poština plačana v gotovini. — Naročnina: ZDA letno 3 dolarje, — Francija letno 600 frankov, — Belgija letno 90 frankov, — Holandija letno 7 guld, — Nemčija letno 8 DM, — Italija letno 1000 lir, — Avstrija letno 40 šilingov, — Anglija letno 1 funt, — Avstralija letno 1 avstralski funt, — Argentina letno 30 pezov, — Jugoslavija letno 750 dinarjev. — Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. — Rokopisov ne vračamo — Čekovni račun pri Komunalni banki 600-704/5-155

Rodna

gruda

Ilustrirana revija Slovenske izseljenske matice v Ljubljani

ST. 4

APRIL 1959

Leto VI.

Dr. Jože Potrč, zvezni ljudski poslanec

Ob 40. obletnici delavskega gibanja v Jugoslaviji

Pred 40 leti je bila ustanovljena KPJ, revolucionarna delavska organizacija, ki je odigrala v življenju naših narodov pravo zgodovinsko vlogo. Danes oživljamo spomin na teh 40 let naporov in trpljenja, pa tudi na zgodovinske uspehe in zmage. Vse naše življenje se je preobrazilo, še bolj pa so se nam odprle perspektive za lepše in srečnejše življenje naših otrok. Po zaslugi našega revolucionarnega delavskega gibanja smo se uvrstili med prve narode na svetu, ki se borijo za mir, za bratstvo med narodi in za socializem. Ugled Jugoslavije je porasel tako visoko, da se danes njeno ime s spoštovanjem izgovarja po vsem svetu in da poznajo in ljubijo našo domovino zaradi njenih žrtev, naporov in zaradi njene iskrene socialistične politike stotine milijonov delovnih ljudi po svetu.

Vsi naši državljani se zavedajo, s kolikšnim trpljenjem in mukami je priborjeno vse, na kar smo lahko danes upravičeno ponosni. Zato je praznovanje ustanovitve Komunistične partije, ki je združevala, organizirala in vodila do današnjih dni vse naše boje, hkrati izraz naše globoke pietete do vseh, ki so dali življenje za našo lepšo bodočnost.

Bistvena značilnost naše narodnoosvobodilne vojne in revolucije je, da je v njej sodelovala ogromna večina ljudstva, delavci, kmetje in inteligenca, tudi žene in celo otroci. Ideje nacionalne in socialne osvoboditve, bratstva in enotnosti naših narodov, in najlepše, humanistične ideje socializma so navdihovale naše ljudi, da so zmogli prenašati nadčloveške napore in da so bili pripravljeni tudi na najtežje žrtve.

Ob tem velikem prazniku se svobodna domovina z velikim spoštovanjem in hvaležnostjo spominja tudi tisočev naprednih rojakov, ki so v času stare Jugoslavije s svojimi prihranki rešili na stotine domačij gospodarskega propada, moralno in finančno z milijonskimi zneski pomagali političnim jetnikom, njihovim družinam ter drugim žrtvam šestojanuarske diktature, požrtvovalno in uspešno podpirali osvobodilni boj jugoslovanskih narodov ter vse njihove napore za ohranitev svobode in neodvisnosti.

JOŽE GOSNAR, direktor Zavoda za družbeno
in delavsko izobraževanje

Škole **PEZ LUŽO** v domovino

*Hvaležen sem uredništvu revije »Rodna gruda«
za vabilo, da napišem nekaj misli o Zavodu, v
katerem delam, saj se s tem znova duhovno po-
vezujem z rojaki in prijatelji onkraj velike luže.*

Ni dolgo tega, komaj leto dni ali kaj več, ko je Predsedstvo vlade Slovenije ustanovilo Zavod za izobraževanje v delavskem in družbenem upravljanju v Ljubljani, kjer naj pridobivajo delovni ljudje znanja in izkušnje, ki so jim potrebna, da bi dobro upravljali podjetja, zadruge, socialne ustanove, zdravstvene domove, šole in podobno, pa tudi, da bi dobro skrbeli za upravljanje občine.

Zgodovinska resnica je, da je Jugoslavija prva dežela na svetu, ki je uresničila znano proletarsko geslo »tovarne delavcem«. Tako so danes v vseh gospodarskih organizacijah, v podjetjih in tovarnah delavci izvolili najboljše iz svojih vrst v delavske svete. Delavski svet je najvišji organ upravljanja v podjetju in odloča o zadevah, ki so bistvenega pomena za gospodarjenje.

Tako stopa delavec prvič v svoji zgodovini na oder, kjer se združujeta delo in oblast. Da bi svojo vlogo v novi družbi globlje spoznal, se mora učiti. Izobraževanje na sploh in samoizobraževanje je postalo v Jugoslaviji neločljivi del dnevnega življenja delovnega človeka. Vodeči člani delavskih svetov in zlasti mladi člani, ki še veliko obetajo, so najčesteje udeleženci seminarjev, ki jih prireja naš Zavod za njih. Na seminarju se spoznavajo s poglavitnimi nalogami, med katere sodijo potrjevanje družbenega plana in bilance podjetja, nagrajevanje delavcev, plače in premije, kako se deli celokupni dohodek podjetja, o delovnih razmerjih itd. Stvari, o katerih razpravljajo na Zavodu, je seveda veliko več. Na Zavodu je vselej živahno, saj se tod srečajo ljudje z Gorenjske, Štajerske, Dolenjske, Notranjske in Primorske. Vprašanj je veliko, ljudje se zanimajo, kako delajo delavski sveti na Gorenjskem, drugi, kako so reševali ta ali ona vprašanja na Dolenjskem in v Beli krajini, skratka, vsi bi se radi vrnili nazaj s polnim košem znanja. Vsa ta vprašanja pa so obravnavali z njimi naši najvišji predstavniki političnega in upravnega vodstva.

Tudi za izobraževanje na vasi skrbi naš Zavod. V Sloveniji ima vsaka občina povprečno pet zadrug. Člani zadrug so v veliki večini de-

lovni kmetje. V zadrugi dobe stroje, traktorje, mlatilnice, izbrana semena, gnojila, agronoma — svetovalca, skratka vse, kar je potrebno, da bi lahko kar največ pridelali. V zimskem času so bile volitve v zadrugne svete. Tako so prišli kmetje tudi v ta, najvažnejši in najvišji družbeni organ. Zato ni čudno, če se kmetje radi vključujejo v zadrugo, saj se na sejah zadrugnih svetov dogovore, kako bodo med letom gospodarili, kako bodo sodelovali z zadrugo in kaj in koliko bodo prodali zadrugi.

Znano je, da slovenski kmet rad čita, rad posluša zanimiva predavanja in da se sploh rad izobražuje. Zato je naš Zavod pripravil mnogo gradiva, zlasti za novoizvoljene člane zadrugnih svetov, ki jih ni nič manj kot 25.000 samo v Sloveniji, med njimi pa je več kot 4.000 žena. To čtivo bodo koristno uporabljali na sejah zadrugnih svetov ali ga bodo prebrali pri večernih razgovorih v zadrugah. V gradivu se tudi navajajo primeri, kako naj delajo zadrugni sveti in člani zadrug, da bodo koristili sebi, svoji domačiji, kraju, kjer prebivajo, in vsem delovnim ljudem, ki odkupujejo in uživajo njihove plodove. Zato je delo Zavoda znano že v marsikateri vasi, zlasti pa v tistih, kjer so delovni kmetje že sami organizirali izobraževalna središča.

Seminar, katerega je priredil naš Zavod za novoizvoljene predsednike zadrugnih svetov, je obiskal tudi predsednik Ljudske skupščine tovariš Miha Marinko, ki se je zadržal med njimi več kot polne štiri ure. Če bodo zadrugni sveti dobro gospodarili, že čez nekaj let me bomo več uravali kmetijskih pridelkov. Takšen je naš načrt in naše želje. Tako se spreminja delo v naših krajih, spreminjajo se ljudje po vaseh v umne kmetovalce in dobre gospodarje. Naša vas, na čelu z zadrugo, ima veliko bodočnost. Življenje delovnega kmeta bo resnično postalo vredno življenja.

Seveda bi lahko še več napisal, pa naj bo dovolj. Za trenutek sem odtrgal vašo pozornost od doma in vas vodil po stezah izobraževanja v naši domovini, zdaj vas vračam vašemu domu, vašim skrbem in vašemu življenju. — Pozdravljeni!

*Novoizvoljeni
predsedniki
zadružnih svetov
na seminarju
Zavoda
za družbeno
in delavsko
izobraževanje.*

*Prvi na levi
direktor Zavoda
Jože Gosnar*

IN SPET SI BOMO SEGLI V ROKE

Pravzaprav smo si z nekaterimi že segli. Med prvimi letošnjimi obiskovalci iz prekomorskih dežel se je oglasil pri nas Juan J. Gabelich iz Meksike, kmalu za njim pa rojakinja Marija Slabič iz Brooklyna, ZDA. Nato smo pozdravili v našem uradu še rojakinji Lijo Rhodes iz Brooklyna ter Matildo Terčič iz Florianpolisa v daljni Braziliji. Nedavno pa smo se spoznali še s 85-letnim Gašperjem Korčetom iz Clevelanda, ki bo gotovo med letošnjimi najstarejšimi obiskovalci. Kar sam je z letalom priletel čez veliko lužo. Tudi sicer je res korenjak in pol in svojih let prav nič ne kaže. To so bile naše prve letošnje lastovke. V maju pa pričakujemo prve velike skupine obiskovalcev iz prekomorskih dežel.

Poročali smo že, da bodo letošnje prireditve Izseljenskega tedna v srcu sončne Dalmacije, v lepem letoviškem mestu Splitu. Mesto se na te praznične dni že vneto pripravlja, saj so že vse izseljenske matice prejele številne prijave udeležencev Izseljenskega tedna. Na predvečer glavnih prireditev bo mesto svečano razsvetljeno z ognjemeti in raketami. Naslednji dan bodo gostje poleg drugih prireditev prisostvovali Puccinijevi operi »Turandot«, ki bo prirejena na prostem na zgodovinskem peristilu nekdanje Dioklecijanove palače.

Objavljamo program izleta na prireditve Izseljenskega tedna v Split, katerega prireja »Putnik Slovenija« ob sodelovanju Slovenske izseljenske matice.

V sredo, 8. julija zjutraj odhod iz Ljubljane z letalom v Beograd, glavno mesto Jugoslavije. Kosilo, večerja in prenočišče v Beogradu. V četrtek, 9. julija celodnevno bivanje v Beogradu.

Dopoldne ogled mestnih zanimivosti, popoldne izlet z avtobusom na Avalo. V petek, 10. julija po zajtrku odhod z letalom v Split. Kosilo, večerja in prenočišče v Splitu. V soboto, 11. julija celodnevno bivanje v Splitu. Dopoldne ogled zanimivosti v mestu, popoldne prisostvovanje prireditvam Izseljenskega tedna. V nedeljo, dne 12. julija celodnevno bivanje v Splitu. Ogled zaključnih prireditev. V ponedeljek, 13. julija po zajtrku nadaljevanje potovanja z ladjo do Zadra. Kosilo, večerja in prenočišče v Zadru. Popoldne ogled mestnih zanimivosti. V torek, 14. julija zajtrk in kosilo v Zadru, nato nadaljevanje potovanja na Reko. Večerja in prenočišče na Reki. V sredo, 15. julija celodnevno bivanje na Reki. Izlet z avtobusom v Opatijo, največje letovišče na Jadranu. V četrtek, 16. julija po zajtrku na Reki povratek z avtobusom v Ljubljano in zaključek potovanja. — Cena izleta je 107 dolarjev oziroma protivrednost tega zneska v drugih valutah.

Tudi za veliki ameriški piknik 4. julija v starem kraju, ki je v zadnjih letih postal ena najbolj priljubljenih vsakoletnih izseljenskih prireditev, so priprave v polnem teku. V prejšnji številki smo povedali, da bo letos piknik ob Zbiljskem jezeru za lepo Šmarno goro. Prireditveni odbor sestavljajo rojaki: Josie Zakrajšek, tajnica Progresivnih Slovenk, John J. Susnič, glavni predsednik SDZ, Anton Šabec, urednik glasila SDZ, Jennie Troha in Josephine Porok iz Barbertona in Joe Zelenc iz Waukegana. Seveda bo pomagala tudi Slovenska izseljenska matica in domače turistično društvo iz Zbilj. Sodelovanje je obljubil tudi znani Božo Račič, ki ga v Ame-

Gostilna ob Zbiljskem jezeru, kjer vam dobro postreže gostilničar Jezeršek, izseljenec-povratnik iz Francije

riki rojaki skoraj prav itako dobro poznajo kakor mi doma, saj že 55 let objavlja dopise v »Glasu naroda«. Božo Račič je vsestranski strokovnjak, ki zna tudi s kuhalnico kaj imenitno

dirigirati, kar je dokazano tudi črno na belem s kuharsko knjigo, ki jo je pred nekaj leti izdal in je znana ter njeni recepti preizkušeni tudi med rojaki v Ameriki. Za piknik je obljubil posebno specialiteto, seveda čisto domačo — Račičev golaž. Da bo dober, ste lahko prepričani. To pa bo samo ena v vrsti raznih starokrajskih dobrot. Ribiči bodo lovili ribe in kdor bo hotel, jim bo pri tem lahko pomagal. Ribe bodo spretni kuharji sproti pekli in z njimi postregli gostom. Tudi srnje pečenke ne bo manjkalo in seveda razne sorte rujne kapljice, pa še cela vrsta raznih dobrot, ki bodo v veselje in tolažbo za grla in želodce. Da bo več prostora za ples, bodo godci igrali na posebnem splavu na jezeru, vmes bodo nastopali znani priljubljeni pevci, ki jim bomo vsi lahko pomagali. Veselo bo, prijetno bo in lepo — saj je ta kotiček tako poln naravnih lepot.

Torej, dragi rojaki, naši letošnji obiskovalci, dolgočasili se ne boste na domačih tleh. Želimo vam srečno potovanje in kličemo — na veselo svidenje! Domača dežela vas pričakuje s priščno dobrodošlico!

Slovenska izseljenska matica

Dragi
rojaki
iz
Holandije

Slovenski izseljenci iz Essena, Nemčija, srčno želimo, da se vam preko časopisa »Rodna gruda«, ki je časopis vseh nas slovenskih izseljencev, ki živimo raztreseni po svetu, in nas povezuje z našo predrago lepo domovino Slovenijo, prav prisrčno zahvalimo za lepo izvedeni program slovenskih narodnih pesmi in plesov, ki ste nam jih prikazali v dragi slovenski narodni noši.

Prav lepo se tudi zahvaljujemo gospodu Willemsu, ki se je kot Holanec iz ljubezni do nas Slovencev naučil toliko slovensko govoriti, da z uspehom vodi vaš pevski zbor in vašo folklorno skupino.

Prav lepo se tudi zahvaljujemo gospodu Tausendu, ki je Nemec, pa se je prav tako kot g. Willems naučil lepo govoriti naš dragi slovenski jezik, kar nam je na prireditvi dokazal s svojim lepim govorom, v katerem nam je povedal, kako čuti z nami, ki živimo v tujini, pa naj bo to že kjerkoli in nam položil na srce, da nikdar ne smemo pozabiti svojega materinega jezika.

Se enkrat, prav lepa vam hvala g. Tausend za vaš kleni govor v našem slovenskem jeziku in bodite prepričani, da ne bomo pozabili, da smo in ostanemo Slovenci.

Na koncu se lepo zahvaljujemo tudi vsem, posebno pa g. dr. Janezu Zdešarju iz Oberhausenä, ki so nam omogočili obisk slovenskih izseljencev iz Holandije.

SLOVENSKI IZSELJENCI IZ ESSENA

Nov usoden udarec koroškim Slovincem

Devetnajstega marca je dunajski parlament sprejel vladna zakonska predloga o ureditvi manjšinskega šolstva na Koroškem ter uradnega jezika na sodišču. Oba ustavna zakona, ki so ju izglasovali v avstrijskem parlamentu, pomenita usoden udarec (po dosedaj priznanih pravicah Slovencev na Koroškem, saj je s tem uzakonjen nepravilni odlok koroške vlade od 22. septembra 1958, ki je v sporazumu z dunajsko vlado uničil dvojezično šolo na Koroškem, uzakonjen pa je seveda tudi pritisk, po katerem so se od staršev po vaseh izsiljevale odjave otrok od slovenskega pouka. Ta pritisk je šel celo tako daleč, da so bili od slovenskega pouka objavljeni otroci, ki nemščine sploh ne znajo.

Zakon prepoveduje uporabo slovenščine kot drugega uradnega jezika na sodiščih v šestih sodnih okrajih, kjer žive Slovenci — v Dobrli vesi, Velikovcu, Beljaku, Rožeku, Šmohorju, Celovcu z okolico in Beljaku z okolico, to je v okrog treh četrtinah celotnega čisto slovenskega ali mešanega področja. Slovenščina je kot uradni jezik priznana samo v treh najbolj odročnih sodnih okrajih, kar pomeni, da Avstrija obstoj slovenske manjšine na večini njenega življenjskega območja niti formalno niti dejansko ne priznava.

Koroški Slovenci so posredovali na vseh merodajnih mestih. Parlament, vlado in vsakega posameznega poslanca so pred glasovanjem opozorili, da bi Avstrija s sklenitvijo teh zakonskih osnutkov prizadejala slovenski narodnostni manjšini na Koroškem mezaslišano krivico. V torek, 17. marca je bilo v Celovcu veliko protestno zborovanje obeh osrednjih slovenskih organizacij — Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev, na katerem se je zbralo nad 700 zastopnikov našega ljudstva, ki so prišli iz vseh krajev slovenskega in dvojezičnega ozemlja, da najodločneje protestirajo.

Jugoslovanski veleposlanik na Dunaju je obiskal kanclerja Raaba in podkanclerja Pittermanna ter v imenu jugoslovanske vlade odločno protestiral proti obema zakonskima osnutkoma, ki pomenita kršitev mednarodne obvezne državne pogodbe iz leta 1955. Vse to ni nič pomagalo.

Koroški Slovenci danes z bridkostjo ugotavljajo: »Z besedami naših državnikov, s katerimi dolžijo Italijo, da zatira južne Tirolce in da ni držala svojih obljub, ugotavljamo, da naša država ni držala niti tistih obljub, ki jih je dala koroškim Slovincem l. 1920 in da je grobo potep-

Maksim Gaspari: Ilustracija h koroški narodni pesmi

tala tista določila v členu 7, ki jih je pred vsem svetom prevzela l. 1920.«

Niti najmanjšega dvoma ni, da nobena podpisnica avstrijske državne pogodbe, najmanj pa Jugoslavija ne more sprejeti takšnega najbrezobzirnejšega kršenja sprejetih mednarodnih obveznosti. Koroški Slovenci se svojim naravnim in zakonitim pravicam, posebno pravicam za obstoj ne morejo in ne bodo odrekli.

Ob šesti obletnici smrti predsednika prve slovenske vlade po osvoboditvi, pokojnega Borisa Kidriča, se vse naše ljudstvo z nezmanjšano žalostjo v srcu spominja svojega nepozabnega voditelja in velikega prijatelja delovnih ljudi.

Pokojni predsednik Kidrič je dobro poznal tudi izseljensko vprašanje in je zlasti visoko cenil kulturne ter podporne organizacije in društva rojakov.

V spomin Jožetu F. Durnu

Prav težko nas je prizadela vest, da smo izgubili spet enega od naših dobrih prijateljev z onstran velike luže — Jožeta F. Durna. Ta dolgoletni delavec v javnem in društvenem življenju naših ameriških rojakov je umrl nenadoma 13. februarja v Clevelandu.

Rojen 22. marca 1894 v Gradišču na Vipavskem se je pred 47 leti priselil v Združene države in se kmalu vključil v društveno življenje ameriških rojakov. K Slovenski narodni podporni jednoti je pristopil že 16. januarja 1916 in bil vseskozi njen aktivni in požrtvovalni član. Do letošnjega novega leta je bil več let član njenega glavnega nadzornega odbora, v Clevelandu je pa kot tajnik vodil dolgo vrsto let posle društva št. 53 SNPJ »V boj!« Pri vseh akcijah za zbiranje novih članov SNPJ je aktivno sodeloval in dosegel lepe uspehe, pohvale in prvenstva.

Ustanovitelj, član in dolgoletni odbornik je bil pri Slovenskem delavskem domu v Collinwoodu (na Waterloo Rd), ki mu je bil posebno pri srcu, zatem pri pevskem zboru »Jadran«, pri dramskem društvu »Anton Verovšek« in v Slovenski delavski čitalnici pri SDD. Bil je član in odbornik pri socialističnem klubu št. 49 v Clevelandu, kjer je neumorno delal do njegovega razpusta, pri Jugoslovanskem republičanskem združenju, Slovenski delavski zadružni zvezi, kjer je bil tudi nekaj časa zaposlen, pri Slovenskem ameriškem narodnem svetu (SANS), pri Cankarjevi ustanovi, pri odborih za zbiranje pomoči domovini, pri odboru za zbiranje prispevkov za Narodni dom v Trstu in kdo ve še, kje.

Bil je neumoren in priden kakor mravlja. Njegov prijatelj Frank Česen pravi, da je bil gonilna sila vseh narodnih aktivnosti na zahodni strani collinwoodske naselbine v Clevelandu, da je neustrašeno širil napredno misel, bil je poln energije in dober organizator. Njegova zasluga je tudi, da so pod okriljem SANS zbrali samo v Collinwoodu v pomoč stari domovini poleg obleke še 50.000 dolarjev. Nikdar se ni ustrašil novih nalog, samo če je vedel, da so koristne. Naklonjen je bil vsemu, kar je bilo v prid delovnim ljudem.

Mnogo je tudi pisal, zlasti v Prosveto, dalje v clevelandsko Enakopravnost, v Glas naroda, kjer

je objavljal spomine na obisk v Jugoslaviji, ki so žal ostali nedokončani, itd.

Bil je tudi naš velik prijatelj. Sodeloval je v »Rodni grudi« (1956: Cleveland — ognjišče slovenske kulture; 1957: Ob svežem grobu pesnika in skladatelja Ivana Zormanca) in v Slovenskem izseljenskem koledarju (1957: Slovenski delavski dom v Clevelandu; 1958: Zlati jubilej društva »V boj« št. 53 SNPJ). Domovino je obiskal leta 1956 in je bil tedaj med organizatorji prvega piknika ameriških rojakov v Kamniški Bistrici. V imenu ameriških rojakov je tudi govoril ob odkritju spomenika Louisu Adamiču v Grosuplju. Na Vipavskem je tedaj organiziral akcijo v pomoč tamkajšnjim šolam.

V Clevelandu zapušča soprogo Mary, sina-odvetnika Raymonda in hčer mrs. Florence Allen, poleg tega pa na stotine in tisoče prijateljev, ki jih je njegova smrt prav tako prizadela kakor nas. Napredno društveno življenje bo močno pogrešalo neumornega delavca Jožeta F. Durna. Toda, čeprav je življenje tega neumornega človeka usahnilo, bodo vsepovsod vidni in otipljivi pomembni sledovi, ki jih je Jože zapustil med ameriški rojaki v slovenski clevelandski metropoli. Jožetu — srčna hvala in večna slava! Njegovim sorodnikom, prijateljem in sodelavcem pa naše iskreno sožalje!

Coelko A. Kristan

ROJAKI, POZOR!

Ker smo obveščeni, da se med rojaki razširjajo vesti, da so z novimi carinskimi predpisi v Jugoslaviji podvrženi carini tudi predmeti, ki jih rojaki nosijo s seboj kot darila svojcem ob njihovem prihodu v domovino, smo se obrnili na carinarnico v Ljubljani s prošnjo, da nam pojasni tozadevne predpise.

Prejeli smo naslednji odgovor:

Zgoraj imenovane vesti so netočne.

Po veljavni uredbi o carinski tarifi iz meseca junija 1957 je s členom 7 te uredbe dovoljeno tujim državljanom jugoslovanskega porekla, kakor tudi jugoslovanskim državljanom, ki stalno bivajo v inozemstvu, prinesiti ob obisku svojcem v Jugoslavijo razne predmete do skupne vrednosti 150.000 din letno brez plačanja carinskih dajatev. Od tega so izvzeta motorna vozila.

Priporočamo vsem rojakom, da prijavijo obmejnim carinskim organom vse predmete, ki jih prinašajo s seboj, čeprav so carine prosti, ker imajo carinski organi pravico neprijavljene predmete zapleniti.

Toliko v vednost.

Slovenska izseljenska matica

Bilo je nekje sredi balkanske zemlje

Bilo je nekje tam v deželi seljakov,
sredi gorate balkanske zemljé,
kjer mučeniške je smrti umrla
četa dijakov
istega dne.

Istega leta
so se rodili,
šolske so ure enako jim tekle,
na iste svečanosti
so jih vodili,
vse so enake bolesti pekle
in vsi so na isti dan zdahnili.

Bilo je nekje tam v deželi seljakov,
sredi gorate balkanske zemljé,
kjer mučeniške je smrti umrla
četa dijakov
istega dne.

A petinpetdeset minut,
preden je smrt zamahnila,
se v šolskih klopeh je nagnila
mala četa
nad isto težko nalogo:
če potnik na pot se odpravi
peš, prehodi li mnogo...
in tako dalje.
Misli bile so jim polne
istih števil,
in v zvezkih po njihovih torbah
bilo je nešteto nesmiselnih
dvojk in petic.
Prgišča istih sanj
in istih skrivnosti,
ljubezenskih in rodoljubnih,
so stiskali v dnu svojih žepov,
in vsakemu se je zdelo,
da bo še dolgo,
da bo še dolgo, dolgo
tekal pod svodom neba,
dokler vseh nalog na svetu
ne dokonča.

Spomenik talcem v Dolnji vasi nad Škofjo Loko --
Spomenik je delo velikega slov. umetnika, pokojnega
arh. Plečnika

Bilo je nekje tam v deželi seljakov,
sredi gorate balkanske zemljé,
kjer je junaške smrti umrla
četa dijakov
istega dne.

V dolgi otroški vrsti
so za roke se prijeli
in z zadnje šolske ure
mirno odšli na morišče,
kakor da smrti ni.
V dolgi vrsti tovariši
v istem trenutku so šli
v večno bivališče.

(V spomin treh obletnic, ki se jih v aprilu spominjamo, jih pomnimo in jih ne bomo nikoli pozabili. — 6. ko sta Nemčija in Italija razbojniško napadli Jugoslavijo. — 11. ko je italijanska vojska zasedla Ljubljano in 27. ko je bila ustanovljena Osvobodilna fronta Slovenije in v spomin 300 dijakom gimnazije v Kragujevcu, ki so jih nemški okupatorji odpeljali iz šole in ustrelili 21. oktobra 1941. V smrt so šli mladi junaki neustrašeno, skupno s svojimi profesorji, peli so in vzklikali svobodi in s svojim junaštvom pokazali bodočim rodovom, kako je treba ljubiti svoje ljudstvo in domovino.)

Člani društva »Sava« na mesečnem sestanku

Jugoslovansko rudarsko pevsko in podporno društvo »Sava« v Merlebachu je bilo v preteklem letu precej aktivno in odbor je imel polne roke dela. Poleg rednih mesečnih sestankov in nedeljskih pevskih vaj smo imeli tudi vrsto prireditev, odzvali se številnim vabilom francoskih društev ter sodelovali na njihovih prireditvah.

Prva lanska prireditev je bil družinski večer v prostorih gostilne Poisson. Gostilničar je povabil vse pevce in aktivne člane ter nas pogostil s prašičkom na ražnju in odlično kapljico. Tako nam je pripravil nekaj veselih uric, ki so minile med petjem in šalami. V soboto, 15. februarja smo v prostorih gostilne Poisson imeli zabavni večer, na katerem nam je zaigrala in zapela rojakinja Vera Žibertova in nas prijetno iznenadila. Bil je lep, dobro uspel večer. Petnajstega junija smo se udeležili razvijta prapora francoskega rudarskega društva iz Merlebacha. Nastopil je tudi naš pevski zbor. 22. junija pa smo se v dveh avtobusih odpeljali na vsakoletni izlet. Peljali smo se skozi zelo lepe hribovite pokrajine, ki so nas spominjale dragih domačih krajev.

Udeležili smo se razvijta zastave pevskega društva v Creutzwaldu, kjer je naš pevski zbor zapel nekaj pesmi. Na povabilo občine smo v lepem številu sodelovali pri proslavi francoskega državnega praznika 14. julija in pred spomenik padlih položili venec. V nedeljo, 3. avgusta smo se dopoldne poslovili od rojakov, ki so odhajali na dopust v domovino, popoldne pa smo se udeležili veselice rudarskega društva v Serajngsimngu*, 17. avgusta smo se odzvali vabilu rudarskega društva v Maršinge*, 24. avgusta smo pa zapeli na proslavi rudarskega društva v Ka-

* Z zvezdico označeni kraji so pisani fonetično. — Op. ur.

0 delu društva »SAVA« v preteklem letu

pel* in dosegli lepo priznanje. Dalje smo se udeležili proslave zveze rudarskih društev v Hochwaldu, spominske proslave konca prve svetovne vojne (11. novembra), proslave jugoslovanskega državnega praznika (30. novembra), proslave rudarskega praznika sv. Barbare (4. decembra). Našim otrokom je bilo prirejeno miklavževanje, 27. decembra smo pa imeli svoj vsakoletni družinski večer. Članstvo se ga je polnoštevilno udeležilo, tako da so bili prostori gostilne Poisson pretesni. Navzoča sta bila tudi generalni konzul Belamarič in konzul Lotrič z družino iz Strassbourga. Postrežba je bila odlična, saj sta za prigrizek poskrbela naša znana društvena člana mesarja Jazbinšek in Kolenc. Ob tej priložnosti smo kakor vsako leto obdarili tudi upokoјence in vdove naših članov.

V preteklem letu je pristopilo v naše društvo 24 novih članov, ki jim kličemo: Dobrodošli v naši sredi! Žal so nas pa zapustili trije zvesti člani: 25. januarja smo v Jeanne d'Arc pokopali Maksa Jesenika, ki je več let težko bolehal. 30. septembra smo spremili na zadnji poti Friderika Čehovina, doma iz Gabrja pri Koprju, 4. oktobra smo pa pokopali Karla Klakočerja, iz Koprivnice pri Rajhenburgu. Oba Čehovin in Klakočer sta podlegla rudarski bolezni silikozii, Čehovinu pa je zdravje zrahljala tudi internacija med vojno. Vsem trem je naš pevski zbor zapel pred domačo hišo in na pokopališču, predsednik pa jim je položil na grob venec v imenu članov društva.

Društvo »Sava« je imelo v preteklem letu 530.000 frankov izdatkov, to so bile predvsem podpore bolnim članom, darila upokoјencem in vdovam itd. Vsega denarnega prometa smo imeli nad 700.000 frankov.

Kaj pa letos? Od tukajšnjih društev imamo zopet vrsto vabil. V juniju bomo proslavili petletnico obstoja našega društva. O vsem tem vam bomo pa še poročali.

Franc Abram, Freyming

V soboto, 4. aprila t. l. je umrl v Ljubljani znani clevelandski rojak

JOSEPH A. SISKOVICH

Po rodu tržaški Slovenec je bil toplo povezan z domačo slovensko zemljo in njenimi ljudmi ter je med rojaki v ZDA vneto agitiral za pomoč pri njeni obnovi po zadnji vojni.

Naj mu bo lahka domača zemlja, ki jo je imel iskreno rad, svojcem pa naše sožalje!

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

PRIJETNO SREČANJE PREKMURSKIH ROJAKOV V PARIZU

Februarja je odpotovala iz Prekmurja v Francijo manjša skupina sorodnikov naših izseljencev, ki so jih le-ti povabili na obisk.

Že sprejem naše skupine na postaji Lyon je bil nad vse pristrčen, saj so vse člane skupine pričakali svojci, sorodniki in znanci. Srečanja po dolgih letih pa sta se zlasti razveselili mamići Ferjanova in Rengeova iz Lipovec — obe nad 60 let stari ženići —, ki sta z veseljem šle na pot, a sta se s še večjim veseljem vračali v dragi kraj domači, čeprav ima poslednja kar tri hčere v Franciji.

Ker nas je tako bilo tiste dni v Parizu in okolici kar precej »naših«, smo to izkoristili za dogovor na piknik v Puteauxu pri Parizu. Piknik, na katerem smo se srečali 22. februarja, se je spremenil v prijetno srečanje prekmurskih rojakov. Lahko bi se spremenil v majhno veselico, če bi bil prišel tudi rojak Kološa s svojim »mehom«. Žal pa je 200 km od Pariza in je vabilo dobil prepozno. No, srečanje je bilo kljub temu pristrčno, koristno pa tudi zabavno, saj je med prekmurske rojake prišel tudi vedno nasmejani jurkloštrski rojak, fotoreporter Jean Petan s so-progo.

»Končno je takšno srečanje treba ovekovečiti,« je dejal in nekolikokrat pritisnil na svoj

fotoaparāt z »blicom«. Po južini z domačimi dobrotami, zlasti z domačo šunko, ki jo naši izseljenci tako cenijo, se je razpletel pristrčen klepet in začula se je domača pesem, ki jo naši izseljenci tako redko slišijo sredi Pariza ali na poljih farm, kjer delajo.

Kot rečeno, pa je bilo to srečanje tudi koristno. Naši ljudje, ki so prišli v obisk, so se lahko prepričali, da doma nimamo v evidenci niti 10 odstotkov pomurskih izseljencev, zlasti ne onih iz Prlekije. Slišali so lahko tudi pritožbe in težave, ki jih imajo naši rojaki, ko se odpravljajo na dopust v domači kraj. Te nastajajo predvsem zaradi tega, ker jim manjka organizacije, ki bi skrbela tudi za to. Če bodo potovali organizirano, se gotovo ne bo več dogajalo, kot doslej največkrat, da so morali stati na vlaku vse do Ljubljane. Več rojakov je tudi omenilo, da ne morejo dobiti potnih dovoljenj, ko bi radi domov, češ da zaradi tega, ker so že desetletja v Franciji, pa še vedno nimajo urejenih državljskih listin. Kdo naj skrbi za to, če ne organizacija, pa čeprav domača matica? Prav bi bilo, če bi se rojaki ob takšnih težavah in nerešenih vprašanjih obračali na svojo matično kratkomalo na naslov: Podružnica izseljenske matice, Murska Sobota.

Stefan Kuhar

Da je bilo na pikniku res prijetno, dokazuje ta slika

I Z N A Š I H K R A J E V

STRAZA PRI NOVEM MESTU

Ljudje iz Straže in okolice so se že, odkar imajo železnico, veliko ukvarjali z lesom. Skoraj pri vsaki hiši so bili gozdni delavci, vozniki ali pa delavci, ki so delali na žagi in na postaji.

Po vojni se je ta dejavnost še bolj razvila, zlasti od kar so pričeli z lesno predelovalno industrijo. Čedalje manj prodajo hlodovine in desk in čedalje več končnih izdelkov. Predelava lesa v končne in na trgu iskane lesne proizvode pa se bo v kratkem še bolj povečala. Podjetje NOVOLES gradi nov moderen obrat za proizvodnjo vezanih plošč. Večji del proizvodnje tega obrata je predviden za izvoz na tuja tržišča. Novi obrat bo dal zaposlitev številnim delavcem in delavkam in močno povečal narodni dohodek prebivalstva.

KOSTANJEVICA NA KRKI

Težko bi našli še kje tako miren in prijeten kraj, kot je Kostanjevica na Krki. Zato ni nič čudnega, da prihaja sem iz leta v leto več tujih in domačih gostov. Zlasti so vsako leto številni turisti iz severnoevropskih dežel, ki se ne morejo načuditi lepi naravi in miru. Vsak, ki pride, si ogleda stari grad, ki po številu in dolžini arkad nima primere v Evropi. Med vojno je bil sicer precej poškodovan, pa so ga

že precej obnovili. In kdor že pride v grad, ne bo šel mimo, da ne bi v vinarski zadrugi, ki ima prostore v gradu, vsaj poskusil pristani dolenski cviček, ki je to leto še prav posebno dober.

Kostanjevica je lani dobila prvi industrijski obrat, to je obrat Industrije perila, ki se kar lepo razvija in že daje zaslužek okoli šestdesetim ženam in dekletom tega kraja. Iz Kostanjevice je nad vse prijazen izlet na Opatovo goro in do planinske kočice na Polomu na Gorjancih, od tam pa v sosednji Zumberak, vse po kar lepi gozdni cesti.

Peter Romanič

HORJUL POZDRAVLJA SVOJE ROJAKE V AMERIKI

Horjul je značilna slovenska vas, ki je dosegla po drugi svetovni vojni lep napredek. Kakor iz drugih krajev so tudi Horjulci pred desetletji odhajali za kruhom v svet in žive danes daleč od rojstnega

kraja. Srce pa jim želi nazaj in če le morejo, pridejo na obisk. Takšen obisk so v Horjulu imeli tudi lani, ko sta prišla zakonca Buhova iz Clevelanda, ki sta v svojem rojstnem kraju praznovala zlato poroko. (Fotografijo s tega slavlja smo objavili v »Rodni grudi« št. 2 na str. 34, op. ur.)

Danes Horjulcem ni treba hoditi na tuje po kruh. Saj imajo dve tovarni, ki sta podružnici tovarn iz Ljubljane. V prvi izdelujejo pletenine in zaposluje 120 žena in deklet. V drugi delajo pa razne električne instrumente, v tem obratu je pa zaposlenih okrog 150 fantov in deklet. Dvakrat dnevno ima Horjul tudi redno avtobusno zvezo z Ljubljano. Središče Horjula ima asfaltirano cesto, osemletno šolo in mesarijo. Ima tudi lep združni dom, v katerem je trgovina, pošta, krajevni urad, zdravstvena postaja in 3 stanovanja. Horjul se hitro razvija, kar dokazuje tudi novogradnja hiš v okolici.

Za vse te pridobitve so tudi Horjulci doprinesli svoje žrtve med narodnoosvobodilno borbo. Padlim borcem iz Horjula in okoliških krajev Vrzdenca, Žazarja, Zaklanca in Korenega je Zveza borcev iz Horjula lani v maju odkrila lep spomenik.

S. K.

drobline

NAJSTAREJŠE DREVO V JUGOSLAVIJI

Dobrih dvajset minut od Solčave v precej strmem bregu raste najstarejše drevo v Jugoslaviji. To je tisa, ki je morda pet metrov visoka, obsežeta jo dva moža, starost pa ji prisodijo na nič manj kot 5000 let.

LOKOMOTIVA V GORAH

Znani alpinist in gorski reševalec Uroš Zupančič z Jesenic tako dirja po hribih, da zlepa ne more hoditi nihče z njim vstric. Pravijo mu lokomotiva ali pa Radžipak, kar naj bi bila arabska beseda za plemenitega konja dirkača. Od Kredarice do Velega polja je poldrugo uro hoda, Uroš pa je bilo treba le petnajst minut. Iz Sedla v Kotovi špici do Tamarja je hodil 22 minut. Toda ni samo rekorder na kratkih gorskih progah. Lani je oblezel v enem dnevu vse štiri bivake v Martuljkovi skupini, kar bi navaden plezalec opravil v dveh ali treh dneh. Zjutraj ob štirih je začel pri bivaku 3 za Akom, šel skozi Amfiteater do bivaka 2 pod Rokavi, nato čez Grlo-Oltar na Veliko dnino do bivaka 1 pod Skrlatico. Pot je vodila dalje po policah severne stene Skrlatice na Rakovo špico in od tod k bivaku 4 na Rušju, pa dalje skozi Vrata. Ob 17. uri je Zupančič že pridiral na postajo v Mojstrano. Od tu je »gorsko lokomotivo« po-tegnila ravninska do Jesenic.

160 LET V ŽELEZARNI

Gluharjevemu očetu z Jesenic je zdaj 85 let. Pred nedavnim je s sinovi Matevžem, Tonetom in Stefanom dosegel svojevrsten rekord. Ko je namreč najmlajši sin pred meseci stopil v pokoj, so vsi štirje dosegli skupno nič manj kot 160 let dela v Železarni. Vsi štirje so bili žerjavovodje.

AZIL ZA DIVJE RACE

V majhni vasi Mačkovni pri Ponovičih ima domačijo lovec Janez Krhlikar. Prav pod hišo je precejšnje močvirje, polno trstičja. V njem najdejo varno zavetje ob različnih letnih časih najrazličnejše divje race. Janez bi jih lahko streljal kar skozi okno, a to mu še na misel ne pride. Nasprotno, tudi drugim lovcem ubrani, da bi jih streljali. In kadar lovci za Savo lovijo race, se večina njih zateče v varno zavetje pod Krhlikarjevo hišo.

ELEKTRIKA MU NI PRISLA DO ŽIVEGA

Ko je Škantov oče z Javornika še delal v Železarni, je veljal za posebno čudo. Vozil je staro, okroglo dvigalo, ki se ga je prijel vzdevek »slon«. No in Škant je ugotovil, da če druge električni tok vrže ob tla, njega niti malo ne strese. Navadno je kar stopil na slona in prijel za žice, da je preizkusil, če je v njih napetost ali ne. Če mu je zacvrčalo v roki, je že vedel, da bo lahko vozil. Ima kot vedel debelo kožo, ki je povsem suha, kot taka pa že lahko dober izolator.

60 LET STARO KISLO ZELJE

Ko so pred dvema desetletjima regulirali potok, ki teče skozi Koroško Belo, so naleteli globoko v zemlji na polno kad kislega zelja. Pred dobrimi 60 leti je namreč razbesneli potok odplaval več hiš in zasul kleti. Ko so kad s kislim zeljem izkopali, ga je več delavcev pokusilo in vsi so bili enaki v oceni, da je prav tako, kot bi bilo staro pol leta.

PRSTAN Z ATILOVO GLAVO

Jože Rebek iz Lokavca pri Ajdovščini skrbno hrani nenavaden prstan. Našel ga je en meter globoko v zemlji pri nekih cestnih delih med Vipavo in Logom. »Hunski je, z Atilovo glavo,« rad pojasni. Na vprašanje, kako pa ve, da je to Atila, pa se takole odreže: »I, saj vidite, da mu je podoben!«

URESNIČENA PREROKOVANJA

Stari ljudje z Javornika in Koroške Bele vedo povedati, da so za svojih mladih let večkrat slišali prerokovanja; da bo prišel čas, ko se bo dalo prepeljati s Koroške Bele na Blejsko Dobravo s čolnom. To se je uresničilo pred leti, ko so zajezili Savo za hidrocentralo Moste in sega vodna gladina vse do Javornika. Zdaj večkrat križarijo tam preko čolni.

PLAŠČ TURŠKEGA PASE HASANA

Ko je pri Sisku grof Herbert Turjaški premagal turškega pašo Hasana, je v svoj plen prišel tudi prelep, ves z zlatom pretkan Hasanov plašč. Menda je bilo na njem kar štiri kilograme zlata. Grof je dal iz zaplenjenega ogrinjala izdelati dva mašna plašča. Enega je obdržal na Turjaku in vse do zadnje vojne so ga vsako leto le enkrat uporabljali. Med vojno si ga je prilastil neki kmet in ga skrnil pod slamnjačo v svoji postelji. Le naključje je pomagalo, da so ga odkrili, odslej pa ga bo lahko videl vsak obiskovalec kočevskega muzeja.

ODREZANO ROKO JE PRINESEL DOMOV

Ko se je Dolinar iz Bukovice pri Ribnici svoje dni surl z ženo, je hotel kar pod vlak. Saj je šel, toda odrezalo mu je le roko. Pravijo, da jo je kar pod pazduho prinesel domov in jo v jezi vrgel pod klop. Potlej je pa še vse do Ljubljane v spremstvu zdravnika mirno in ne da bi zastokal sedel v rešilnem avtu.

KAPLANA JE UJEL NA TRNEK

Preteklo je že menda trideset let, kar je neki ribič ujel na trnek kaj čudno ribo. Ribič je bil profesor Cotič, ki je takrat prišel iz Maribora na dopust v Ribnico. Lovil je ščuke in zaverovan v svoj posel, ni opazil, kako je iz kaplanije prišel kaplan Lavrič, nedaleč od njega obstal ter čakal, če bo kaj prišlo. Profesor je zamahnil znova, trnek z vabo je švisnil po zraku in čap — kaplana za nos.

STOLETJA NA KUPU

Vas Goče na Vipavskem bi pravzaprav od prve do zadnje hiše sodila v muzej. Kamorkoli se človek ozre, je kaj posebnega. Vodnjak, kdo ve kdaj izkopen, drži 8000 hektov dobre vode, je globok 16 m in ima 8 m premera. Kolone na vratih, izklesane v kamen in bogato okrašene, imajo letnice 1738, 1756, 1781 itd. Vhod na pokopališče bi bil lahko vsakemu mestu v ponos. Pri Berjaških imajo vzdian v zid na vrtu doprni kip, ki izhaja po mnenju strokovnjakov iz 15. stoletja in bržčas predstavlja Nerona. Žraven je vzdiana lepo izklesana kolona z letnico 1696. Po zidovih okoli hiš sušijo vaščani poleti in v jeseni v povsem nenavadnih, iz srobeta spletenih, velikim školjkam podobnih »lesah« fige in jabolčne krljje. Vas ima tudi to posebnost, da je polovica zgrajena povsem drugače, kot druga. Pol vasi je namreč včasih pripadalo goriški kneževini, pol pa kranjski gosposki, zato se je tudi vsak del posebej razvijal. V tistem delu, ki je pripadal goriški kneževini, so prav ozke uličice in ozki prehodi med hišami. Vas se prvič omenja v nekih zapiskih iz leta 1273, ko so imeli tod ljubljanski frančiškani svoje vinograde. Vaščani so tudi zelo ponosni na svoj zvon. Vtil ga jim je furlanski zvonar Gašper Franchi leta 1706 in tehta 20 kvintalov. Trikrat so ga branili in ubranili pred Italijani, da jim ga niso pretopili v granate. V vasi hranijo tudi zelo staro krstno knjigo, ki ima naslov Liberbaptizatorum. Začeta je 19. marca 1656, prvi pa je v njej vpisan Jožef, sin Matije in Katarine Furlan, botrovala pa sta mu Jurij Florjancig in gospa Marija Dolenjka.

P O D O M A Č I D E Ž E L I

— Najlepše letovišče ob slovenski obali Portorož ima za letošnjo sezono že večino mest oddanih. Napovedani so gostje iz Nemčije, Francije, Anglije, Avstrije, Švedske in drugod.

— V Stopičah na Dolenjskem je vedno kaj novega. Osemnajst fantov in deklet se usposablja za napredne kmetovalce v kmetijsko gospodarski šoli, poleg tega pa je bil nedavno uspešno zaključen gospodinjski tečaj. Prosvetno društvo »Boris Kidrič« je z lepim uspehom že drugič dalo na oder Mojskričeve »Rdeče rože«. Stopičani so se tudi kot igralci dobro odrezali, čeprav so bili nekateri prvič na odru. Za Dan žena pa so imeli v stopiški okolici kar šest lepih prireditev.

— Tudi drugod po Dolenjskem so bili uspešno zaključeni gospodinjski tečaji, na katerih so se dekleta marsičesa naučila. Ob zaključku tečaja so dekleta seveda pokazala, kaj znajo, in priredila kar cele gostije in to v Velikem Gabru in Gabrju.

— Na Vinici ob Kolpi bodo že letos dobili novo kopališče, ki ga bo uredilo turistično društvo iz Črnomlja. Pod gradom bodo postavili kabine, čolnarno, igrišče, bife in camping s parkirnim prostorom. V bližini je tudi primeren prostor za gradnjo počitniških hišic, ki bi jih zgradila podjetja za oddih svojih delavcev in uslužbencev ob topli in prijazni Kolpi.

— Lepa nova šola v Savskem naselju v Ljubljani je nedavno sprejela svoje prve učence.

— Nove moderne nasade bodo uredili na Spodnjem Vipavskem. Kmetijska zadruga iz Šempetra bo v nekaj letih uredila v Biljenških gričih približno 235 ha breskovih nasadov ter 201 ha vinogradov. Na 118 ha bodo pa gojili raznovrstno povrtnino. Vsi nasadi bodo najmodernejše urejeni. Površine bodo tudi umetno namakali.

— Na območju vasi Stonjci niže Ptuja bo v nekaj tednih stal še en vrtni stolp za iskanje nafte. Prvi stoji že več kot tri mesece blizu spodnjega dela vasi, drugi pa bo stal v tako imenovani stonjski grabi blizu Drave en kilometer od prvega. Z raziskovanji bodo nadaljevali proti Zavrchu. Prebivalci iz teh krajev se seveda živo zanimajo za nova naftna najdišča, ki jim bodo zelo koristila.

— Gonja proti Jugoslaviji se nadaljuje.. Zaradi neresničnih obtožb, grdih podtikanj ter surovega postopanja albanske vlade z osebjem jugoslovanskega poslanstva v Tirani je vlada FLRJ odpoklicala svojega poslanika iz te države.

Žal tudi bolgarski listi kar tekmujejo med seboj, kdo bo z gršimi besedami obrekoval FLRJ in njeno vodstvo. Vemo, kdo stoji za to gonjo in kakšni so njeni nameni. Toda Jugoslavlani niso žrtvovali dva milijona svojih ljudi v narodnoosvobodilni vojni zato, da bi ponovno izgubili svojo svobodo in neodvisnost!

Rado Vuk iz Sela na Vipavskem, ki že trideset let živi v Argentini, kjer ima tudi brata Alojza in Stanka, je nedavno obiskal svoj rojstni kraj. Da je precej »pri sebi«, kakor pravimo, se vidi po sliki, in tudi v resnici je, saj tehtja 150 kilogramov. Na sliki poleg je Mirko Ličen, naš dopisnik iz Nove Gorice

Nova kemična tovarna »Belinka« v Šentjakobu pri Ljubljani

Tovarna »Lek« v Ljubljani

— Veliko naravno hladilnico in moderna skladišča bo dobilo podjetje »Sadje-zelenjava« v Ljubljani. Za skladišča bodo preuredili prostore Mestnega doma, naravno hladilnico pa bodo imeli v predoru skozi grajski hrib, kjer bodo lahko naenkrat vskladiščili 40 vagonov sadja ali zelenjave. Zaradi stalne temperature okrog 7 do 9 stopinj in primerne vlage v rovu bo to res idealna naravna hladilnica.

— Z lepimi slavji in prireditvami smo proslavili letošnji Dan žena — 8. marec. Brez števila je bilo teh prireditev po večjih in manjših krajih. Posebej smo se še spomnili partizanskih žena in mater. Na partizanskem Suhorju nad Metliko je bilo veliko zborovanje žena in odkritje spominske plošče. Pred ljubljanskim sodiščem pa so na predvečer odkrili spomenik v spomin na množične demonstracije naših žena leta 1943, ko so terjale od okupatorja, da izpusti na prostost politične zapornike in internirance.

— V jugoslovanskih ladjedelnicah bodo zgradili za argentinsko trgovinsko mornarico 6 ladij po 11.000 ton nosilnosti. Tri ladje bo zgradila splitska, tri pa reška ladjedelnica.

— Ljubljana se ponaša z novimi stolpniciami, modernimi trgovinami, instituti in drugimi zgradbami ter lepimi parki. V tem ko smo gradili in gradimo novo — pa ne pozabljamo na staro zgodovinsko Ljubljano tam okrog Gradu. Leta 1957 je bil ustanovljen Zavod za ureditev stare Ljubljane, ki bo oživil stari del mesta in obnovil stavbe kolikor se da verno tako, kakor so bile nekoč. Preuredili bodo tudi stari rotovž, kjer bodo v spodnjih prostorih uredili restavracijo.

Pomlad v Tunjicah pri Kamniku

Notranjski motiv iz Grahovega pri Cerknici

Razglednica iz Los Angelesa, Calif. z dne 5. marca 1956 je obnovila moje stike s prvoborcem slovenskega socialističnega gibanja v ZDA — Frankom Petrichem, ki sem ga v vojnih letih nekako zgrešil. Pisal mi je:

»Dragi Kristan! 1. maja bo 60 let, odkar sem prvič slavil 1. Maj. Z veseljem se spominjam tega dogodka in rade volje delim to vest s Teboj kot paznim opazovalcem naših razmer v tujini. Pozdrave! F. Petrich.«

Tedaj sem se spomnil, da sem prvič naletel na Petrichevo ime, ko je bil objavljen v Družinskem koledarju 1915, ki ga je izdala Splošna delavska zveza »Vzajemnost« za Kranjsko v Ljubljani, njegov zanimivi prispevek »Nekaj splošne zgodovine o socialističnem gibanju v Ameriki«. Vedel sem, da so se medtem Franku Petrichu že nabrala leta; da pa je imel 5. oktobra lani osemdesetletnico, pa sem izvedel šele, ko mi je Frank nedavno poslal na mojo

trich. S Simonom Kavčičem sta že leta 1900 pričela agitirati v Sakserjevem Glasu naroda za ustanovitev napredne podporne organizacije, kajti obe tedaj obstoječi taki organizaciji sta bili bolj ali manj katoliško-konservativni.

Petrich je bil tudi sklicatelj ustanovne seje za prvi slovenski socialistični klub v Chicagu. Med prvimi je pristopil 1903 k prvemu naprednemu podpornemu društvu »Slavija« v Chicagu (zdaj št. 1 SNPJ) in bil v njem tajnik gospodarskega odseka. 27. marca 1904 je bil izvoljen za delegata na ustanovnem zboru SNPJ in izbran tudi v odbor za sestavo pravil. Na ustanovnem zboru 6. aprila 1904 je bil zapisnikar, v prvem odboru SNPJ pa pomožni tajnik.

Po ustanovitvi SNPJ je bil Petrich 1904 na agitacijskem potovanju za tednik Glas svobode, ki ga je kot glasilo SNPJ urejeval v socialističnem duhu Jože Zavertnik. To Petrichevo potovanje v slovenske naselbine, kjer doslej še niso

❖ Ob 80-letnici Franka Petricha ❖

prošnjo nekaj podatkov o sebi in svojem delu. Čeprav je torej nekaj zamude, je naša dolžnost, da se vsaj zdaj spomnimo dela in zaslug našega osemdesetletnika.

Rojen je bil 5. oktobra 1878 na Drski pri Novem mestu. Oče mu je bil hišar in se je priženil na Drsko. Oče, mati, dve sestri in en brat so odšli že pred koncem stoletja preko morja. Doma sta ostala le brata John in Frank; John pri vojakih, Frank zaposlen. Frank se je izučil za peka, delal je na Dunaju, dve leti tudi v Romuniji itd., tedaj pa je bil zaposlen v Žabnici pod Trbižem. Leta 1899 je izvedel, da ga v Šmihelu čaka Sakserjev tiket (ladijski vozni listek) za pot preko morja. Odpotoval je ponj in nato preko morja ter prispel 10. novembra 1899 v New York.

Takrat med ameriškimi Slovenci še ni bilo socialističnega gibanja. Med vsemi slovenskimi priseljenci jih je bilo komaj ducat, ki so prišli v domovini v stik s socialistično vzgojo, pa še ti so bili raztreseni po vseh ZDA. Naši priseljenci so bili večinoma s kmetov in miso nikdar delali v industriji. Šele v letih 1900—1910 so pričeli prihajati tudi priseljenci, ki so pred izselitvijo delali v industriji ali premogovnikih, tako na Jesenicah, v Leobnu, Trstu in drugje. Ti so sčasoma postali propagatorji za socialistično gibanje in za Slovensko narodno podporno jednoto. Eden od najsposobnejših med njimi je bil Frank Pe-

vedeli nič določnega o delavskem gibanju in socializmu in jih je zdaj obiskal zastopnik svobodomiselnega lista, je bilo nekaj povsem novega. Obiskal je naselbine na vzhodu, srednjem zahodu in zahodu. To delo je bilo zelo naporno, kajti oral je trdo ledino. Večkrat je imel hude besedne bitke, in tudi brez fizičnih napadov nanj ni šlo.

Ob vrnitvi v Chicago je našel v polnem jeku spor v SNPJ — med zastopniki socialistične struje in tistih, ki so hoteli mlado SNPJ speljati v konservativne vode. Iz protesta je izstopil iz »Slavije« in s tem tudi iz SNPJ. Vanjo se je vrnil z vstopom v društvo »Narodni vitezi«. Po ustanovitvi svobodomiselnega društva »Francisco Ferrer« pa je deloval v tem društvu. Po tretji konvenciji SNPJ je bil pod tajnikom Frankom Keržetom tudi v glavnem uradu SNPJ.

Z Jožetom Zavertnikom, Simonom Kavčičem in sodrugi je ustanovil socialistični list »Proletarec«. V prvi številki je napisal v uvodniku »Proletarec« — proletarstvu! tudi tole:

»Izšel je. — Brez programa? — Ne; na čelu je prinesel program v eni sami besedi: »Proletarec«. — Izšel je sredi proletarstva; zahtevale so ga naše delavske potrebe v boju zoper kapitalistični sistem. To je glavni princip lista.«

Sotrudnik Proletarca je bil od prvega dne do jeseni 1923. V tem času je bilo zelo malo številok Proletarca, v katerih ne bi bilo Petrichevega pri-

Izseljenec povratnik

VIKTOR JESENİK

avtor

antologije slovenske lirike

v francoščini

V okviru Društva slovenskih književnikov je bila lani ustanovljena tudi Komisija za zveze s tujino, katere glavna naloga je, da skrbi za prevode domačih literarnih del v tuje jezike. Njen lanski najpomembnejši uspeh je nedvomno Antologija slovenske lirike v francoščini, ki jo je pripravil in pesmi prevedel Viktor Jesenik, sin slovenske izseljenske družine, ki je od tretjega leta živel v Franciji ter se je v prvih letih po osvoboditvi za stalno vrnil med nas.

Viktor Jesenik ni poklicni prevajalec. Zaposlen je kot profesor na

gimnaziji v Kranju, kjer poučuje francoščino in angleščino. Svoj kratko odmerjeni prosti čas pa porabi za prevajanje. Najprej je prevajal strokovna dela, pozneje je prešel na prevode poezije. Njegova Antologija slovenske lirike v francoskem prevodu obsega pesmi od Prešerna do naših sodobnih pesnikov. Njeno izdajo je pripravil pariški založnik Pierre Seghers. O izboru pesmi kakor tudi o prevodih so dali številni francoski kulturni delavci zelo lepe ocene.

Isti prevajalec ima v načrtu še razne prevode iz naše prozne lite-

rature, tako na primer nekatera dela Cankarja in Prežihovega Voranca. Predvsem želi predstaviti Francozom Prežihovega Voranca, katerega je obiskal malo pred smrtjo v bolnici na Jesenicah. Takrat sta se pomenkovala tudi o tem in je bil Voranc vesel te njegove namere.

Komisija za stike s tujino je zbrala lani še vrsto drugih rokopisnih prevodov slovenskih pisateljev in pesnikov v razne tuje jezike. Tako antologijo novejšje slovenske novelistike v nemščini, Prežihova romana Jamnica in Požganica prav tako v nemškem prevodu. V italijanskem prevodu Bevkovo Kresno noč in Kaplana Martina Čedermaca, pesnitev Mateja Bora »Šel je popotnik skozi atomski vek« v angleščini, francoščini in italijanščini in še nekaj krajših prevodov v raznih jezikih. Precej raznih slovenskih knjig je komisija razposlala raznim prevajalcem in založnikom, ki so se zanje zanimali, in sicer na Češko, Poljsko, Slovaško, v Sovjetsko zvezo, Francijo, Anglijo, Avstrijo, Nemčijo, Švedsko in Italijo. Nekaj od teh je že bilo prevedenih, prevodi nekaterih pa so napovedani.

I. S.

spevka. Bil je v raznih odborih, urednik, upravnik itd. Leta 1921 je bil tudi na agitaciji za list v južnem Illinoisu.

Od jeseni 1914 do septembra 1923 je deloval kot izvoljeni in nastavljeni tajnik Jugoslovanske socialistične zveze v Chicagu. O tem piše tudi v Slovenskem izseljenskem koledarju 1956 v članku »Doneski k zgodovini Jugoslovanske socialistične zveze v Ameriki«. Leta 1921 je predložil načrt za ustanovitev posebne prosvetne ustanove JSZ, ki je dobila ime Izobraževalna akcija JSZ, pozneje pa Prosvetna matrica JSZ in je izdala tudi 26 knjig. Petrich je bil tudi eden glavnih propagatorjev za ustanovitev književne matrice SNPJ.

Do leta 1923 je bil tudi redni sodruhinik Ameriškega družinskega koledarja in Proletarčeve Majske izdaje. Pisal je večkrat pod psevdonimom »Drskar«, ki ga je izbral po svojem rojstnem kraju.

Tudi njegov brat John je bil med ustanovnimi pionirji slovenskega socialističnega gibanja v Chicagu in Slavije. Bil je med ustanovitelji Proletarca in je nekaj let vodil tajniške posle JSZ. Umril je leta 1949 v Youngstownu, O.

V septembru 1923 je Frank Petrich odstopil od tajništva JSZ, kakor pravi v zgoraj navedenem članku v Slovenskem izseljenskem koledarju 1956, zaradi utrujenosti in drugih težkoč. Vrnil se je k svojemu poklicu, kjer je ostal do

jeseni 1935, ko je kriza tudi njemu odvzela delo in zaslužek. Pozneje ni bil več aktiven, ostal pa je zvest svojim načelom in prepričanju.

Frank Petrich je tudi eden od naših rojakov samoukov in samorastnikov, ki so se z voljo in zaradi svojega prepričanja dotokli do vsega, kar znajo, kar so bili in kar so.

Oral je s svojimi sodrugi trdo ledino. Frank Zaitz piše, da je bil povsod zastopnik čiste socialistične struje in je pri tem večkrat naletel na nerazumevanje. Kljub temu pa je pomagal odpreti oči mnogim ameriškim rojakom in je marsikomu pokazal bodočnost v svetlejši in jasnejši luči ter mu usmeril korak proti socializmu. Za vse to zasluži našo zahvalo. Obenem pa mu pošiljamo želje, da bi svoja leta podaljšal v zdravju in zadovoljstvu do skrajnih meja človeške zmogljivosti.

Cvetko A. Kristan

Zdaj pa eno ŽELEZNIČARSKO

Dolgo je že od tega, kar sem slišal to zgodbo. V nekem kotičku naše prelepe slovenske dežele je služboval železniški čuvaj Peter.

Kot pravi slovenski delovni človek je bil v službi vesten in marljiv, v družbi pa prijeten družabnik in dober tovariš. Radi so ga imeli vsi, tako njegovi predpostavljeni kot njegovi stanovski tovariši. Čuvajnica, v kateri je služboval, je bila na koncu male doline, vse poraščene z gozdovi. Za dolino pa se je začejala lepa, valovita pokrajina, polna njiv, travnikov in sadovnjakov, iz katerih so gledali beli kmečki domovi. Skratka, pravi biser, kakršnih je polna naša domovina, ki imajo to lastnost, da že pogled nanje, zlasti spomladi, ko je vse v cvetju in zelenju, človeka vsega prevzame in napolni s prešerno radostjo in ponosom: Kako je ta naša slovenska zemljica čudovito lepa!

V čuvajnici je kraljevala prava družinska sreča. Vse je bilo v hišici na pravem mestu, čisto, domače in lepo, kakor da je sleherni dan en sam veliki praznik. Za to je skrbela Petrova soproga Ančka, lepa in razumna žena ter dobra mati dveh rdečeličnih otrok — fantka in deklice. Takrat, ko se začela ta zgodba, sta že oba hodila v šolo. Vsako jutro sta se povzpela po rebri na tisti strani doline, kjer je sredi drugih hiš stalo šolsko poslopje in na vrhu male ravnice sta vselej pomahala starišem v pozdrav, preden sta se izgubila med drevjem.

Nekoč pa je Ančka zbolela. Prehladila se je bila prejšnji večer, ko je hitela iz trgovine domov in jo je vso pot močil dež. Drugo jutro ni mogla vstati, če pa je poskušala, se ji je zavrtelo v glavi in takoj je omahnila nazaj na posteljo.

Možje in družinski očetje vemo, kaj pomeni taka nezgoda v hiši. Imeti dobro, pridno in zdravo ženo, je sreča, ki se ne da nadomestiti z nobeno drugo dragocenostjo na svetu. Miren odhajaš na delo, brez skrbi izročas dom in otroke njenemu skrbnemu varstvu, pri delu si židane volje, da bi kar prepeval, potem pa naenkrat, kot strela z jasnega neba, žena zboli prav takrat, ko si se kratko in malo odvadil misliti na bolezen in sploh na to, da bi se moglo zgoditi kaj takega. To je katastrofa, ki v družini povzroči ne samo žalost in zaskrbljenost, temveč tudi pravcati nered in anarhijo, da drugih posledic sploh ne omenjam.

Peter je bil dojemljiv in razumen človek. Ančkino vroče čelo, njene motne, drugače tako čiste in jasne oči, so mu dale razumeti, da je tre-

Planil je skozi vrata in pritekel k čuvajnici v trenutku, ko je vlak privozil mimo...

ba čimprej poklicati zdravnika. Telefoniral je na najbližjo postajo in prosil, naj sporočijo njegovo prošnjo naprej, potem je še sprevodniku dolgega tovornega vlaka, ki je počasi pihal mimo, staremu znancu in prijatelju, naročil, naj prosi železničarsko ambulanto, da takoj pošlje zdravnika.

Medtem je vse lepo opravil v hiši namesto bolne žene. Skuhal je zajtrk, odpravil otroka v šolo, pomil posodo in v tem času že strogo službeno stal nekajkrat ob čuvajnici, ko so vlaki drveli mimo.

Le eno opravilo je Petra skrbelo. Na drugi strani proge, v predpisani oddaljenosti, je stala mala koliba, ki jo je Peter sam zbil, v njej pa je meketala in klicala na pomoč koza, dobra mlekarka, ker jo je tiščalo mleko, pa ni bilo nikogar, da bi jo pomolzel.

Po prvih dopoldanskih vlakih je nastal daljši odmor, ki ga je Peter nameraval izkoristiti za molžo. Odpravil se je z običajno golido v kolibo, lepo sedel na stolček, kakor je videl ženo, toda komaj se je dotaknil vimena, se je rogača divje zagnala v njega — toliko da ga ni prevrnila!

Ni se pustila pomolsti, pa najsi jo je Peter še tako lepo prosil, nagovarjal in božal.

Kaj storiti? Posvetoval se je z ženo. Oba sta tuhtala, kako bi rogača ukanila.

Pa se je Ančki posvetilo. Ne gre drugače. Peter se mora preobleči, žival je le žival, morda se bo dala pretentati, da ne bo treba naprošati

sosede, ki je od čuvajnice oddaljena več kot pol ure.

Rad ali nerad — Peter je oblekel Ančkinu kikižo in bluzo ter zavezal okrog glave njeno pisano ruto. Potem jo je z vrčem v roki mahnil okrog ogla.

Rogača ga je sumljivo gledala. Je pravi ali ni? Ko pa je začutila na seskih trdo moško roko, ki je mi bila navajena, je odskočila in se z rogovi zopet zalelela vanj. Toda Petru ni bilo do sale. Pritegnil in privezal jo je čisto k jaslim, da skoraj ni mogla premakniti glave in jo obenem potisnil k steni. Molža se je pričela. Ni šlo gladko, vendar je rogača spoznala, da je sleherni odpor zaman. Vseeno je molža trajala precej časa, kajti naenkrat je Peter skozi priprta vrata zaslišal znani vrisk, vlak je tu, verjetno že čisto blizu njega, čuvaja pa nikjer! Plamil je skozi vrata in pritekkel k čuvajnici v trenutku, ko je vlak privozil mimo. Tedaj se je potnikom in sprevodniku nudila slika, ki je verjetno noben od njih ne bo pozabil. Na čuvajevem prostoru je stala nenavadno oblečena visoka žena, kateri so izpod svetlega krila gledale temnoplave moške hlače in veliki čevlji, na glavi je imela pisano ruto, pod nosom pa brke, čisto prave črne brke! Kar pa je še posebej presenečalo, je bilo to, da je ta nenavadni čuvaj namesto službenega loparja poševo držal v rokah golido mleka, ki mu je po krilu in hlačnicah curljalo na tla.

Vlak je bil že daleč, ko se je Peter zavedel, kot bi se prebudil iz hudih sanj. Nejasno se je

spominjal, da je vlakovodja vpil in mahal z roko, da so potniki gledali skozi okno in se smejali. Pogledal je po sebi in se zdrznil. Kaj bodo rekli predpostavljeni? Nemočno je stal ob čuvajnici, ko je spet zaslišal znani glas: Iz mesta prihaja osebni vlak! Peter je zdrvel v hišo, naglo slekel ženino krilo in bluzo, potegnil ruto z glave, stekel nazaj pred čuvajnico in obstal kot vkopan od presenečanja in tesnobe pri srcu: Vlak se je pred čuvajnico polagoma ustavljal, iz njega pa sta že izstopala ambulantni zdravnik in višji železniški inšpektor.

No, vse se je srečno izteklo. Peter je navzročemu inšpektorju z zlato vrstico na kapi pojasnil usodno zmedo, ki je nastala v hiši z ženino boleznijo. Ta je Petrovo pojasnilo, sam vesel, da se mi zgodilo kaj hujšega, s tovariškim razumevanjem vzel na znanje. Ko je potem pristopil še zdravnik in izjavil, da Ančkina bolezen ni nevarna, čeprav bo morala ostati nekaj dni v postelji, se je Petru odvalil težak kamen s srca. Možje so si krepko stisnili v roke in se zadovoljni razšli, Peter zato, ker se je vse tako srečno končalo, ona dva pa, ker sta pomagala vestnemu tovarišu, ki mu je zbolela dobra žena.

*

Podnevi in ponoči drviyo vlaki, kot povsod na svetu, tudi po slovenski zemlji. Ko se vozim mimo čuvajnic, se mnogokrat spomnim Petrove zgodbe. Ko bi se le vse hude preizkušnje za dobre ljudi tako srečno končale, kot se je tale.

Tomo Brejc

Domovina NA TUJIH TLEH

ZLATI POROKI

11. januarja sta proslavljala v Maple Heightsu pri Clevelandu 50-letnico skupnega življenja Frank in Antonija Legan. Frank je dolenski korenina iz Podgozda pri Žužemberku, Antonija pa je doma iz Senadola pri Senožecah. — 30. januarja pa sta proslavljala zlato poroko v Coketownu, W. Va. rojaka Matevž (Mike) in Annie Korošec. Matevž Korošec (Reparjev Matevž), ki ima zdaj 75 let, je doma iz Vasi pri Cajnarjih na Notranskem, slavljenka — stara 72 let — rojena Martinčičeva pa je prišla v Ameriko iz Dolenje vasi pri Cerknici. Mike je tudi agilen društveni delavec pri Ameriški bratski zvezi. Tako je bil 31 let predsednik društva št. 69 ABZ in pomagal je tudi ustanoviti društvo št. 106 ABZ v Davisu, W. Va.

Je upokojen premogar. Tudi mi želimo obema paroma slovenskih zlatoporočencev še mnogo zdravja ter zadovoljnih let.

PRIREDITEV SLOVENSKE RADIJSKE URE V MILWAUKEEJU

Slovenska radijska ura v Milwaukeeju, Wisc. je pričela sedmo leto svojega delovanja s posebno prireditvijo, ki je bila 7. februarja. Nastopili so znani kralj valčkov Frankie Jankovich in njegovi fantje, operni pevec in zborovodja iz Clevelanda Tone Šubelj, pevski zbor »Prešeren« iz Chicaga, plesna skupina »Slovenski nagelj« iz Milwaukeeja, duet Tone Šubelj in Dolores Ivančič, John Grdina, slovenski »čarovnik« iz Clevelanda in drugi. Po sporedu je bila družabna prireditev.

LEP USPEH BAZARJA V KORIST DOMA V FONTANI

V Fontani, Calif. so imeli 1. februarja bazar v korist slovenskega zavetišča za stare in onemogle rojake (Slovene Rest Home). Prireditev je sijajno uspela tako moralno kakor tudi gmotno in je odbor, ki se je z organizacijo bazarja trudil, prav zadovoljen. Rojakinje iz Los Angelesa in Fontane so tekmovale med seboj, katere bodo več prispevale in pripravile za ta bazar. Bilo je res prav lepo.

RESOLUCIJA ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE V ZDA

Kakor je znano, v ZDA nimajo zdravstvenega zavarovanja. Imajo samo pokojninsko zavarovanje, ki ga je uvedel znani predsednik Franklin D. Roosevelt. Zdaj je kongresnik Forand predložil zakonski predlog za uvedbo zdravstvenega zavarovanja. Društvo št. 205 SNPJ v Duluthu, Minn. je na svoji letni seji sprejelo resolucijo v podporo

temu zakonskemu predlogu in v njem naglašaja, da naj se uvede zdravstveno zavarovanje vsaj za upokojece, ko ima vlada ZDA za oboroževanje, razne podpore itd. toliko denarja, za pomoč ljudstvu pa nič, čeprav so prav ti ljudje, ki so danes v pokoju, ustvarili vse bogastvo, ki ga ima ZDA v današnjih dneh. Resolucija je bila poslana tudi slovenskemu kongresniku Johnu Blatniku.

HRVATSKI POSLANEC V PENNSYLVANSKI ZBORNICI

Zajedničar, glasilo Hrvatske bratске zajednice v Pittsburgu poroča, da je bil izvoljen za vodjo demokratske manjšine v pennsylvanski državni zbornici 41-letni poslanec Stephen Mc Cann, ki je hrvatskega porekla in se je pisal Mikan. Njegova umrla starša sta bila Mike in Roza Mikan.

ROPARJI V PISARNI AVGUSTA KOLLANDRA V CLEVELANDU

V zadnjih letih je bilo na St. Clair Ave. v Clevelandu več ropov. V začetku februarja pa sta vdrla dva mlada črnca v pisarno potovalne agencije Avgust Kollander-Mišurac, pognala vse stranke in osebe v ozadje pisarne in oplenila blagajno za skoraj 2000 dolarjev. Skoda je pokrita z zavarovalnino.

NOV MLADINSKI KROZEK SNPJ

18. januarja je bil ustanovljen nov mladinski krožek SNPJ za naselbini Waukegan in North Chicago. V tem krožku bodo včlanjeni otroci članov SNPJ v starosti od 5. do 18. leta.

Naša naročnika Valentin in Jennie Marinšek iz Gallupa, New Mexico

PRIZNANJE ROJAKINJI IZ CHICAGA

Rojakinja Rose Vogrich je že 25 let zaposlena v banki Northern Trust v Chicagu. Vodstvo banke je priredilo njej in še nekaterim uslužbenecem z enako službeno dobo banke. Vogricheva je dobila od uprave zlato zapestno uro. Rose je hčerka pok. glavnega blagajnika SNPJ Johna Vogricha ter je soustanoviteljica angleško poslujočega društva SNPJ »Pioneer« št. 559.

KANADSKI SLOVENEK — ODLICEN HOKEJIST

V marcu je bilo v ČSR svetovno prvenstvo v hokeju na ledu za leto 1959. Kanado je zastopalo moštvo gradbenega podjetja Belleville — Mc. Farland iz Quebeca, ki je postalo tudi svetovni prvak. V tem moštvu je sodeloval tudi kanadski Slovenec Lojze (Lou) Smerke, doma iz Mirne peči na Dolenjskem. Njegov oče se je priselil v Kanado leta 1935, ko je bil Lojze star 6 let. V moštvo Mc Farland je bil poslan, da okrepi to moštvo za svetovno prvenstvo. Kanadski listi ga hvalijo kot enega od najboljših kanadskih hokejistov na ledu.

MLAD SLOVENSKI PRVAK V DRSANJU

Član društva št. 559 SNPJ Dan Zordani iz Chicaga si je v državni tekmi v drsanju priboril prvo mesto. S skupino 13 drsalcev bo zdaj nastopil v finalu za olimpijsko drsalno moštvo, ki bo v Minneapolisu.

NOVI ODBOR ČITALNICE SND V CLEVELANDU

Na letni seji Čitalnice v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. v Clevelandu je bil izvoljen naslednji odbor: predsednica Elizabeta Belaj, podpredsednik Frank Kovačič, tajnik Joe Sircelj, blagajnik Ivan Babnik, zapisničarica pa Rozalija Retar. Knjižničarja sta Andrej Krizmanič in Ivan Breščak. Poleg tega so še trije člani v nadzornem odboru.

KONCERT GLASBENE MATICE V CLEVELANDU

15. marca je imela Glasbena matica v Clevelandu svoj letošnji spomladanski koncert. V prvem delu so prikazali Puccinijevo enodejansko opero »Sestra Angelika«, v drugem delu pa je bil koncert mešanega zbora, ki ga je vodil in tudi opero režiral znani zborovodja Tone Šubelj.

NOVA SLOVENSKA REVIJA V KANADI

Rojak Ivan Dolenc je pričel izdajati v Kanadi novo slovensko revijo »Povest« (The Story). Prva številka je izšla v januarju v Brandonu, Manitoba, Kanada. Po uvodniku je revija namenjena predvsem tistim, ki čutijo v svojih novih domovinah pomanjkanje dobrega leposlovnega čtiva v materinem jeziku.

SLOVENEK — KANDIDIRA ZA ZUPANA MESTA EUCLIDA

John Lokar ml., bivši tajnik clevelandskega slovenskega župana Franca Lausheta in sin rojaka Johna Lokarja st., ki se mudi v domovini, je prijavil svojo kandidaturo za župana na mesta Euclid pri Clevelandu. Pravi, da so ga nagovorili slovenski rojaki, da bi se tako v Euclidu končalo 21-letno županovanje Kennetha Simsa v okviru koalicijske stranke. Lokar ima 52 let ter je soustanovitelj društva Strugglers št. 614 SNPJ. Bil je že tudi član glavnega odbora SNPJ.

NOV SLOVENSKI ODVETNIK

V Johnstownu, Pa. je odprl odvetniško pisarno prvi in edini slovenski odvetnik v tem mestu Joseph O'Kicki (Okički), član društva št. 44 SNPJ. Obenem bo nadaljeval svoje delo kot instruktor fizike na kolegiju St. Francis. Od leta 1950 in 1952 je bil član glavnega odbora SNPJ in zapisnikar društva št. 168, ki se je pozneje združilo z društvom št. 44.

50 LET PEVSKEGA DRUŠTVA »PRESEREN« V CHICAGU

29. januarja je preteklo 50 let, kar je bil ustanovljen v Chicagu slovenski pevski zbor »Prešeren«. Ta pevski zbor neumorno deluje in sodeluje na vseh mogočih prireditvah slovenskih in jugoslovanskih rojakov v Chicagu.

FILMI SNPJ

Slovenska narodna podpora jednota v Chicagu, Ill. skrbi za redno filmanje svojih važnejših prireditiv. V lanskem letu so filmali potek 16. redne konvencije SNPJ, ki je bila v Clevelandu, in proslava Narodnega dneva SNPJ, ki so bile v Milwaukeeju. Predvajanje prvega filma traja 45, drugega pa 60 min. SNPJ ima zdaj na razpolago 17 filmov o svojih prireditvah, med njimi šest o proslavah Narodnega dne SNPJ (1953—1958), štiri filme o konvencijah SNPJ (13.—16. konvencija) itd. Filmi tečejo 15 do 60 minut.

Rojaki nam pišejo

Trem vrlim članom društva »Slavček« iz Frey-
ming-Merlebacha: Broni Skruba, Dori Ča-
dej in Ani Zagode, ki so v tem mesecu s
svojimi zakonskimi tovariši stopili na novo živ-
ljenjsko pot — pristrčne čestitke in mnogo sreče!

Slovenska izseljenska matica

NOV NAROČNIK
RODNE GRUDE
Lyon, France

V prejšnjem pismu sem
Vam obljubil novega naroč-
nika, zdaj Vam pa pošiljam
njegov naslov: Mohar Ivo,
Lyon, France. Ludoik Kosi

CHICAGO, ILL.

Pošiljam Vam obnovo na-
ročnine na Rodno grudo
zame in za Angelo Mežnar.
Obenem naročam tudi novi
koledar. Želim Vam mnogo
sreče in uspehov!

Johanna Klančnik

TUQUEGNIEX, FRANCE

Pošiljam Vam znesek za
novi koledar, ki ga že tež-
ko pričakujem, zlasti zara-
di slik iz naših domačih
krajev — zelene Stajerske.

Neža Jug

PETNAJST KOLEDARJEV
ZA PRIHODNJE LETO
Fontana, Calif.

Po poštni nakaznici Vam
pošiljam naročnino za 15
koledarjev in 8 naročnin za
Rodno grudo. Za prihodnje
leto vknjižite naročilo za
petnajst koledarjev. Vsebi-
na letošnjega koledarja se
naročnikom dopade in se
prav pohvalno izražajo. Z
mojim zdravjem je vedno
enako in je le malo upanja,
da bi Vas še obiskal.

Frank in Minka Alesh

KOLENDAR SE VSAKEMU ZELO
DOPADE, VELIK UZITEK JE
TUDI Z RODNO GRUDO

Rock Springs, Wyo.

Vsa srečna sva, ko prej-
meva pismo iz starega kra-
ja. Letošnji koledar se vsa-
kemu zelo dopade, velik
užitek je tudi z Rodno gru-
do. Upanje imava, da se še
vidimo.

Angela in Valentin Marcina

KOLENDAR JE TAKO ZANIMIV,
DA GA NISEM MOGLA DATI
IZ ROK

Barberton, Ohio

Prejela sem letošnji kole-
dar in se že priporočam za
prihodnjega. Rodne grude
še nisem dobila, upam, da
pride v kratkem? Koledar
je tako zanimiv, da ga ni-
sem mogla dati iz rok. Doma
sem iz Pavlove vasi, Pi-
šece pri Brežicah. Služila
sem pa v Ljubljani in v
Gradcu, nato pa sem živela
dve leti v Zagrebu. V Chi-
cago sem prišla z družino
l. 1922. Po čeku Vam pošil-
jam naročnino za koledar
in Rodno grudo.

Uršula Preskar

EN DOLAR ZA POMOČ
RODNI GRUDI

Library, Pa.

Najprej lepe pozdrave iz
Amerike. Pošiljam Vam 5
dolarje za naročnino in 1
dolar za pomoč Rodni gru-
di. Prav rad jo čitam in
gledam slike iz starega kra-
ja. Doma sem iz Zirov.
Včasih bi rad videl in čital
kaj iz teh krajev.

Frank Ambrozic

MNOGO LEPEGA IN KORISTI-
NEGA NAJDEM V RODNI
GRUDI

Watershei, Belgija

Najlepša hvala za Rodno
grudo in koledar. Priporo-
čam se tudi za prihodnji
letnik koledarja in ostanem
zvesti naročnik Rodne gru-
de, ki se mi zelo dopade.
Saj najdem v njej mnogo
lepega in koristnega.

Družina Feher

FREYMING, FRANCIJA

Pošiljam Vam naročnino
za novi Izseljenski koledar
in za poštino. Ostalo naj
bo za tiskovni sklad. Mno-
go pozdravov!

Anton Bučar

TEZKO ČAKAM NA RODNO
GRUDO

Farciennes, Belgique

Težko čakam na Rodno
grudo, ki mi je zelo všeč.
Vsak prosti čas mi plavajo
misli po lepi rodni zemlji,
ki sem jo brezmejno ljubi-
la. Zelo žal mi je, da se ne
morem udeležiti poleti Va-
šega praznika, ki ga boste
pripravili izseljencem. Na-
ročam se tudi na izseljenski
koledar, če še nisem pre-
pozn.

Ivanka Janežič

SEM UPOKOJEN RUDAR —
RAD BEREM SLOVENSKI
CASOPIS

Essen, Nemčija

Lepo se Vam zahvaljujem
za Rodno grudo in prosim,
da mi jo redno pošiljate.
Sem upokojen rudar doma
iz Trbovelj. V Nemčiji pa
živim od l. 1908. Z veseljem
berem slovenski časopis.
Kakor sem bral v Rodni
grudi, imate v Trbovoljah in
Hrastniku še veliko pre-
moga.

Anton Klobčič

NAROČAM SE NA LIST
IN TOPLO POZDRAVLJAM VSE
PRIJATELJE IN ZNANCE

Meuse, France

Prejel sem proiči Rodno
grudo na vpogled. List mi
je zelo všeč, saj je v njem
mnogo zanimivosti iz doma-
čih krajev in iz drugih kra-
jev na tujem. Naročam se
na list in toplo pozdravljam
vse prijatelje in znance ka-
kor tudi vse pri Slovenski
izseljenski matici!

Ivan Mohar

NAROČAM RODNO GRUDO
ZA PRIJATELJA

Creutzwald, Moselle, France

Naročam Rodno grudo za
svojega prijatelja. Prosim,
da mu jo pošljete od prve
letošnje številke, seveda, če
jo še imate? Naročnino za
celo leto Vam bo takoj na-
kazal.

Johan Pribošek

SRČNA VAM HVALA
ZA RODNO GRUDO

Bradford, England

Srčna Vam hvala za Rod-
no grudo. List nam je všeč
in želimo, da nam ga redno
pošiljate. Vnaprej se Vam
zahvaljujemo.

I. Jenič

NAROČAM VAS VSEBINSKO
LEPI LIST, PRIDOBILA SEM
ZE TRI NAROČNIKE

Essen, Altenessen

Obenem Vam sporočam,
da sem Vam pridobila že tri
naročnike. Zelo me je raz-
veselil ta list posebno zato,
ker opisuje življenje in na-
predek naše Jugoslavije.

Jožica Stimfl

SE NAPREJ SE PRIPOROČAM
ZA RODNO GRUDO

Stiring-Wendel, France

Pošiljam Vam enoletno
naročnino in za pošiljanje
lista že vnaprej najlepša
hvala!

Lojzka Plahuta

Pri bari rojaka Joe Bernika v Detroitu. Pred baro z
desne proti levi: Ančka Bernik, Pavlina Adamič in dve
prijateljici

Ančka in Joe Bernik
iz Detroita, Mich.

DOKLER BOM ŽIVELA,
OSTANEM VASA NAROČNICA
Zagreb, Jugoslavija

Hvala za koledar, težko
sem ga čakala. Mene ne bo-
ste izgubili. Dokler bom ži-
vela, ostanem zvesta naroč-
nica Rodne grude in kole-
darja.

Ioka Fidler

NASE DRUSTVENO ŽIVLJENJE
SE JE RAZGIBALO

Sallaumines, France

Nadalje prosim, da mi pošiljate po 40 izvodov Rodne grude. Povedati Vam moram tudi, da se je delovanje našega društva Zdrženje Jugoslopanov v Severni Franciji v zadnjem času zelo razgibalo. Število članstva je naraslo, organizirali smo predvsem pevski zbor ter pripravili veseloigro »Zmotac«. Želeli bi nekaj novih pesmi z notami in kakšno kratko veseloigrico, ki bi bila lažje izvedljiva in bi poleg lahko nastopil tudi pevski zbor.

Tajnik: Franc Demšar

TA KOLEDAR JE VREDEN VEČ
KOT SAMO DVA IN POL
DOLARJA

East Moline, ZDA

Prejel sem letošnji koledar, ki je res lepa in zanimiva knjiga posebno za tiste, ki ne vedo, če bodo še kdaj videli rojstni kraj. Koledar je vreden več kot dva in pol dolarja. Mislim, da bi ga še marsikdo kupil, če bi vedel zanj. Kakor sem že enkrat omenil, tukaj ni Slovencev razen nekaj mladih že tu rojenih, ki pa govorijo samo angleško. Slovenci so se tu naselili l. 1916

in ustanovili društvo SNPJ št. 286 z imenom Mississippi. Jaz sem bil prej član društva Triglav št. 2 v Lasale, Ill., v ta kraj pa sem se preselil l. 1919 in se seveda takoj včlanil v naše društvo. Zdaj je v društvu včlanjenih 10 članov od moje družine. Moj starejši sin John je že več let predsednik tega našega društva, on in moj mlajši sin sta celi svoji družini včlanila v društvo. V prvih letih je društvo lepo napredovalo. Prišli pa so slabi časi in brezposelnost in naši ljudje so začeli odhajati za zaslužkom v druge kraje in le malo nas je ostalo.

Ignatz Resetic

ZELIM POSTATI NAROČNICA
RODNE GRUDE, PRIDOBILA
BOM NOVE NAROČNIKE

Lincoln, England

Presenečena sem danes prejela Vašo izseljensko revijo Rodno grudo. Topla zahvala zanj. Takoj po končanem delu sem sedla in prebirala zanimive članke. Ta revija mi doslej ni bila znana. Želim postati njena naročnica. Upam, da bom še pridobila kakšnega novega naročnika, čeprav je tukaj malo Slovencev. Ob čitanju Rodne grude je tudi v mojem srcu ostala goreča želja za letošnji Izseljenski koledar. Če nisem prepoznala, prosim pošljite mi ga!

Zinka Kink

ZE VNAPREJ SE ZAHVALJUJEM
ZA RODNO GRUDO

Almhult, Schroeden

Prvo številko sem že prejel in želim, da mi jo pošiljate naprej. Že vnaprej se Vam zahvaljujem za Rodno grudo. Obenem naročam za kolego Karla Tkauza iz Almhult, Schwede.

Anton Tominc

TA ČASOPIS SE MENI IN
VSEJ MOJI DRUŽINI ZELO
DOPADE

Crossgell, Canada

Zelo sem Vam hvaležen, da ste mi poslali Rodno grudo. Želim, da mi čimprej pošljete še naslednje številke. Ta časopis se meni in celi moji družini zelo dopade. Vsi ga z veseljem prebiramo, saj se zanimamo, kako hitro napreduje naša rodna domovina.

John Chrnko

HVALA PRIJATELJEM ZA TAKO
LEP »SURPRICE PARTY«

New Smirna Beach, Florida

Pošiljava 5 dolarjev za naročnino Rodne grude, da nam je ne boste ustavili. V začetku marca sva se za stalno preselila v Florido, kjer bova revijo še bolj z veseljem prebirala, ker sva oddaljena od sorodnikov in prijateljev.

Obenem se na tem mestu vsem sorodnikom in prijateljem zahvaljujemo za tako lep »Surprice Party« in za krasna darila, ki sva jih prejela. Tisočkrat hvala vsem!

Prišla je spet pomlad v deželo, neslišno kakor osakirata, prinesla sladke je spomine iz davnih let, ko bil si mlad.

Po tratah rodnih smo skakali, trobent'ce, zvončke nabirali. Oh, kje je tisti zlati čas? Ne bo ga več nazaj med nas.

Ze ob rojstou nam je sojeno, da se po svetu trudimo.

Zdaj, ko polna je trpljenja žlica tudi jaz imam uvela lica.

(Mary Japel)

Pozdravljava vse čitatelje Rodne grude po svetu. Listu pa želiva mnogo uspeha!

John in Mary Japel

HVALA ZA KOLEDAR
IN RODNO GRUDO

Strasbourg, B/R

Slovenski izseljenski koledar sem dobila. Vsem je zelo všeč. Veliko zanimivih stvari in slik je v njem. Rodne grude mi pošljite dva izvoda.

Marica Kastelic

NIMAM BESED, S KATERIMI
BI SE ZAHVALIL ZA TA
PRILJUBLJENI LIST

Oberhausen, Osterfeld

Ta list je pač nalašč nam izseljencem namenjen, ne le po opremi, ampak tudi po vsebini in prav gotovo ne bo poštenega Slovence, ki bi se ga odrekel. Zelo me je razveselilo, ko mi ga je poštar prinesel in se takoj naročam nanj ter obenem obljubljam, da Vam bom skušal pridobiti nove naročnike. Prosim, pošljite mi še prvo številko, da bom imel ob koncu leta vse za vezavo v lepo slovensko knjigo, ki jo bom lahko prebiral tudi v starosti, če jo bom dočakal.

Rudi Sumah

POSILJAM NAROČNINO
ZA 27 NAROČNIKOV
RODNE GRUDE

Merlebach, France

Kot poverjenik Rodne grude za Merlebach-Freyding pošiljam naročnino za 27 naročnikov na Rodno grudo in deset za koledar. Mi rojaki z veseljem širimo tisk Slovenske izseljenske matice, ker prinaša slike in novice iz domačega kraja. Vsem bralcem Rodne grude in koledarja pošiljamo pozdrave iz Freydinga in Merlebacha.

Anton Skruba

Mladi slovenski rudarji iz Westfalije

MOJI STARŠI

Moji starši so doma iz Slovenije. Slovenija pa je v Jugoslaviji. Pred mnogimi leti, ko sta bila oče in mati še majhna, sta prišla s svojimi starši v te kraje. Oče dela v rudniku. Mati pa doma kuha, pere, šiva, pospravlja in meni pomaga pri učenju. Učim se tudi slovenščine. Znam že veliko pesmic in zgodbic. Ko bom velik, bom obiskal rojstno domovino svojih staršev.

My parents

My parents were born in Slovenia. But Slovenia is in Yugoslavia. Many years ago, when Father and Mother were small, they came with their parents to this country. My father works in a mine. At home, mother cooks, washes, sews, keeps house and helps me with my lessons. I am learning Slovenian as well. I know already many beautiful little songs and stories. When I grow up, I shall visit the old country of my parents.

Mes parents

Mes parents sont originaires de Slovénie. Mais la Slovénie se trouve en Yougoslavie. Il y a longtemps, quand mon père et ma mère étaient encore tout petits, qu'ils sont arrivés avec leurs parents dans ce pays. Le père travaille dans les mines. La mère fait la cuisine, et la lessive, elle raccommode, nettoie et range la maison et m'aide dans mes études. J'apprends aussi le slovène. Je connais déjà plusieurs beaux chansons et petites histoires. Quand je serais grand, je vais visiter le pays natal de mes parents.

Meine Eltern

Meine Eltern stammen aus Slowenien. Slowenien ist in Jugoslawien. Vor vielen Jahren, als beide noch klein waren, kamen sie mit ihren Eltern in diese Gegenden. Mein Vater arbeitet in einem Bergwerk. Meine Mutter aber ist zu Hause. Sie kocht, wäscht, näht und räumt auf und hilft mir beim Lernen. Ich lerne auch Slowenisch. Ich kann schon viele schöne Liedchen und Geschichten. Wenn ich gross bin, werde ich die Geburtsorte meiner Eltern besuchen.

Dom in družina

Prehrana v starejših letih

Ko so ljudje starejši, se z nekim prirodnim čutom varujejo prekomernih telesnih naporov, prav tako pa tudi preobilne in pretežke hrane. Razumljivo, da so med temi tudi izjeme, ki mislijo, da še prav toliko zmorejo kot v mladih letih. Znanstveno pa je ugotovljeno, da se s starostjo pojavljajo v telesu različne spremembe, kar človek nekako instiktivno čuti. Te spremembe, ki se pojavljajo s starostjo, vplivajo tudi na prehrano. Pri starih ljudeh se spremeni količinska zahteva po različnih hranilnih snoveh.

Prva taka sprememba ali zahteva glede hrane je v tem, da zdravniki starim ljudem ne priporočajo samo treh obrokov hrane na dan, temveč so nujne vmesne malice in to dopoldne in popoldne. Samo trije preveč izdatni obroki preveč obremene prebavne organe, ki so po letih že tudi manj sposobni za svoje delo. Preobilica zaužite hrane povzroča prebavne težave.

Druga sprememba glede hrane v starosti je količinska. Splošno se potreba po različnih hranilnih snoveh zmanjšuje. Star človek potrebuje manj hrane kakor pa mlad. Potrebuje manj maščob, ogljikovih hidratov, ki so v sladkorju in škrobnatih živilih, nasprotno se pa poveča potreba po beljakovinah ter

rudninskih soleh in vitaminih ter po tekočinah.

Beljakovine, ki jih s hrano uživamo, mora telo najprej v prebavnih organih razgraditi, da jih lahko popolnoma izkoristi. Prebavni organi starejšega človeka ne morejo teh beljakovin več tako popolnoma porabiti kakor prej, zato jih pa tem več potrebujejo, da se ta izguba izravna. V mladih letih zadostuje 1 gram beljakovin dnevno na 1 kg telesne teže, pri starem človeku pa se zviša na 1,5 grama beljakovin živalskega izvora na 1 kg telesne teže.

Zdravniki pogosto ugotavljajo pri starejših ljudeh, da je prav pomanjkanje beljakovin v prehrani vzrok za malokrvnost in druge težave. Ker telo ne dobi dovolj beljakovinstih snovi za tvorjenje krvi in fermentov, se tudi telesne celice ne obnavljajo nemoteno.

Vse vrste beljakovin pa za starega človeka niso enako primerne. Najbolj priporočljiva je tista, ki jo vsebujejo mleko in mlečni izdelki, ker je lahko prebavljiva. Poleg tega dobi človek z mlekom še rudninske snovi, kakor sta kalcij, fosfor ter vitamine. Lahko prebavna in staremu človeku ustrežna beljakovina je tudi v ribah. Biti pa morajo nemastne, ker je potreba po maščobah

pri starejših ljudeh za četrtno ali petino manjša. Tudi pri drugemu mesu moramo izbirati med nemastnimi vrstami in kosi.

Zmanjšano uživanje maščob v starosti priporočajo zdravniki zato, ker prebavni organi maščobo presnavljajo. Maščoba pospešuje tudi poapnenje žil, preobremenjuje srce in tudi druge organe. Staremu človeku zadostuje dnevno 3 do 4 dkg maščobe in to lahko prebavne kakor sta olje in surovo maslo.

Prebavni organi starega človeka pa še vedno dobro prebavljajo ogljikove hidrate in jih docela izkoriščajo — to so sladkorji in škrobnata živila. Ker pa ti človeka rede, jih ne sme preveč uživati. Pri izbiri tovrstnih živil se odločimo predvsem za

takšna, ki vsebujejo tudi vitaminske in rudninske snovi (ovseni kosmiči, kaša, črn ali graham kruh itd.), ki jih stara-joči organizem nujno potrebuje. Za vitamine in rudninske snovi moramo poskrbeti, da so dnevno v prehrani starajočih. Če imajo že slabe zobe, jim sveže sadje naribamo ali drugače stisnemo, oziroma pripravljamo sveže sadne sokove. Zelenjavo pa sesekljamo ter uživamo tudi surovo, ne samo kuhano.

Poleg tega potrebuje star človek dnevno tudi več tekočin, in sicer do 2 litra. Te tekočine dobi v obliki raznih juh, sokov itd. Najmanj pol litra pa bi pri tem moralo odpasti na mleko. Hrano za stare ljudi moramo sestavljati pravilno, da vsebuje vse potrebne hranilne snovi, obenem pa tudi na različne načine, da ni enolična. Skrbno mora biti skuhana in okusno z ljubeznijo servirana, saj so stari ljudje velikokrat občutljivi kakor otroci. Tega ne smemo pozabiti, in tudi tega ne, da starost čaka tudi nas.

(Po »Sodobnem gospodinjstvu«)

Toni Stumfl in Andrejček Hoblaj, iz Belgije

OČKA ORELE

Previdno me je ošinila z bežnim pogledom, nato pa je razširila roke ter začela zelo glasno pripovedovati, da je Travnikarjev stric zbral delavsko skupino, ki najbolj potrebnim v vasi opravlja najnujnejša dela.

Zavila sva proti polici nad hišo. Bilo je kasno popoldne. Vsa dolina je bila že v senci. Gore so silile k luči, toda bile so prenizke, da bi jo dosegle. Samo Krn je še žarel v večernem soncu.

Na polici sem se zleknil po mladi travi. Potegnil sem z dlanjo po njej in občutil, da je vlažna. Nato sem stisnil pest in začel tolči po tleh. Pri srcu mi je bilo vedno bolj mirno in dobro. Pod sabo sem čutil stanovitno, trdno domačo zemljo; za nekaj trenutkov se je vse, o čemer mi je govorila teta, odmaknilo in razpršilo v prihajajoči večer. Dolina me je objela; bil sem spet doma.

»Kako čudovite so te naše tolminske grape!« sem zamrmral sam pri sebi. »Nekaj silnega, privlačnega je v njih.«

»Kako to misliš?« je naglo popadla teta, se naglo okrenila ter me tako prodirno pogledala, kakor bi izgovoril njeno misel ali njen občutek.

Govoril sem sam zase. Pravzaprav sem samo glasno mislil in bilo mi je neprijetno, ker se je teta oglasila. Včasih mi ni všeč, če mi ljudje gledajo v srce. Zato sem teto najbrž pogledal bolj nejevoljno kakor začudeno, kajti okrenila se je in se zamaknila po dolini.

»Tako,« sem rekel. »Ti tega ne razumeš. Najbrž ne razumeš,« sem naglo popravil zelo dobrodušno, da je ne bi žalil. »Ko si doma, si na trdnih tleh in niti ne veš, kako te na tujem premetava. S trudnim korakom drsiš po pločniku in pod pločnikom kar votlo bobni. Zdi se ti, da hodiš po ledeni plošči, po tenki in krhki ledeni plošči, pod katero ni nikjer dna, nikjer nič stanovitnega, nič trdnega: kamna ni, zemlje ni, sama votlina, praznina, brezno brez dna, v katerega se boš nekoč zrušil. V srcu pa ti razsaja in te razgreba strašen občutek zapuščenosti: odtrgan si od vsega živega. Morje živih ljudi, ki so vsi nekam namenjeni; neukrotljive sanje jih ženejo za srečo. Tebe pa so celo sanje zapustile; in sanje so vendar najtrdovratnejša in najzvestejša stvar. Med temi ljudmi ni nikjer oči, ki bi te iskale, nikjer srca, ki bi hrepenelo po tebi in trepetalo zate, nikjer rok, ki bi te pričakovale, da, celo nikjer ni človeka, ki bi te sovražil, zmerjal ali vsaj križem premeril. Kakor težko in nerodno breme nosiš samega sebe po cesti — zdi se ti, da ljudje s prstom kažejo za tabo, češ ta človek ni živi duši potreben. No, pa kaj bi govoril...«

»Saj, kaj bi govoril!« se je oglasila teta. »Saj sama vem. No, in takrat si rečeš, ali pa samo misliš: domov bi šel.«

»Kako pa to veš?« sem rekel naglo in verjetno tudi nekoliko trdo.

»Zakaj pa ne bi smela vedeti?« je užaljeno rekla teta. »Seveda, kaj pa naj taka ženska ve!« je dodala po kratkem molku. »Nekaj pa le ve... ali pa občuti.« Spet je pomolčala. Nato pa je začela govoriti s čistim glasom, v katerem ni bilo niti trohice užaljenosti. »Vidiš, prav na tej polici smo sedeli, ko smo... kako bi le rekla... no, ko smo začutili domovino. Bilo je še pred razpadom Italije. Onstran so se po cesti podili vojaški avtomobili. 'Vidiš,' je rekel Obrekar, 'vidiš, kako drvi jo. Svojemu polomu ne bodo ušli. Kmalu se bodo zdrobili!' Potem je zamahnil z roko, kakor je bila njegova navada, in vsi smo umolkni. Včasih že tako pride, da ljudje obsedijo na travi in molčijo. Takrat navadno vsi eno in isto misel meljejo. Dolgo smo tako molčali. Potem se je oglasil Obrekar. 'Ali ni naš svet čudovit?' je rekel. Vsi smo ga začudeno pogledali, kajti vsi smo nekako mislili o tem, ko smo molčali in gledali po dolini na Baški hrib, na Črno prst in na Krn... Meni je bilo tako čudno, da me je nekaj kar grabilo tu notri,« je rekla teta ter se s koščeno roko zgrabila za predpasnik na srcu. »Vidiš, sem si rekla, to mora biti tista domovina, o kateri tako lepo pišejo pesniki in pisatelji. Saj, ko sem brala o domovini, me je prav tako stiskalo pri srcu, toda po pravici povedano, mislila sem, da je to samo napisano, kakor je napisanih toliko lepih stvari, v resnici pa take domovine nikjer ni... Že res, da so pridigali o domovini. Toda, zdaj vem, da so bili ljudje, ki so tako pridigali, podobni modrijanu, ki je sredi svojega širokega travnika razlagal Kozjekarju, da je svet lep. Kozjekar je dolgo mislil, nato pa je zmajal z glavo, se prijel za svojo muho in potegnil ustnico navzdol in preudarno rekel: 'Tvoj svet je lep,' in nato krenil s svojim oprtnikom v hrib, kjer grize kolena po strmih lazih...«

Ozrl sem se v hrib, kjer je v strmem pobočju visela Kozjekarjeva bajtarija. Pomlad je prihajala kasno na visoko prisojno stran. Kozjekarjev svet še ni ozelenel.

»Da,« je nadaljevala teta, »zdaj pa je bila domovina, domovina iz lepih knjig, naenkrat pred nami. In svet je bil res čudovit. Za nas vse. Tudi za Kozjekarja,« se je nasmehnila. »Saj drugače se ne bi tepel zanj.«

»Čudovit,« sem ji naglo pritrdil ter spet objel s pogledom vso dolino, ki se je polnila z mrakom.

»Je!« je pribila z glavo. »No, tokrat smo še precej časa molčali, potem pa je naš rekel, da svet ni bil zmeraj tak. Obrekar se je zamislil, potem pa je počasi rekel: 'Ne vem. Mislim, da je bil. Samo videli ga nismo... Kako bi to povedal... kadar je tvoj otrok v smrtni nevarnosti, tedaj šele

vidiš, kako je tvoj... in tudi kako je lep! Kar pogledali smo ga. In zdi se mi, da je bil vesel, ker je tako lepo povedal. Nasmehnil se je in spet začel: ‚V nevarnosti pa je. Pravzaprav, bil je v nevarnosti. Zdaj ga vsi rešujemo. Da... ljudje so šli iz dolin v hribe ter so se razgledali po svojem svetu. Začutili so, da je ves njihov. In da je lep. ‚Lep že, lep,‘ je rekel naš, ‚ampak reven. ‚Reven, seveda je reven,‘ se je nasmehnil Obrekar, ‚toda zdaj ga branimo. Najprej ga moramo rešiti. In ko ga bomo sami rešili, ga bomo tudi sami uredili. O, nikar se ne boj, da ne mislijo o tem. Saj smo govorili, saj smo premlevali o našem življenju. Vzemimo našo vas. Sedem sto duš se peha v tej grapi sam bog ve koliko strašnih let. Ko pade očetu kramp iz roke, ga zgrabi sin, in ko očetu oprtnik zdrkne z ramen, ga sin zadene in nese naprej. Zakaj? Da opoldne pojé kos polente, zvečer pa krompir v oblikah ali jalov močnik, dve žlici fižola in skledo sirotke. Čemu taka vas pravzaprav služi? Kje je dobiček vsega tega garanja? Da se Modrijan zaredi in zredi? Ne samo, da to ni prav, tudi če bi bilo prav, je en sam Modrijan premajhen uspeh našega dela. Ljudje garamo, garamo in garamo, ker smo živi in ker moramo do smrti nekako živeti. Tako je bilo urejeno, da smo bili v naši lastni hiši kakor jetniki v kaznilnici... Saj naši dobro vedo, da tako ne bo šlo. In tudi ne bo. Drugače bo. Nekaj mora teh sedem sto ljudi pridelati. Nekaj za vse. Zato bodo zgradili tovarne. In kmet bo dobil stroje... in takile bajtarji, kakor sva midva in Kozjekar, bomo lepše živeli, delali kaj pametnejšega in koristnejšega... Vse to bo, samo da te hudiče, ki še divjajo tam po cesti, naženemo iz doline...‘ Toda ni dočakal. Ni...«

Teta je umolknila. Že ves čas sem čutil, kako je postajala vse bolj nemirna in kako se je pravzaprav s tem govorjenjem ogibala spregovoriti o težkih urah Obrekarjevega življenja. Zato nisem maral siliti vanjo. Gledal sem po dolini in razmišljal o življenju ljudi, »ki se v tej grapi pehajo že toliko strašnih let za kos polente, žlico fižola in skledo sirotke«.

Večer se je počasi bližal. Teta si je trdno otirala obraz ter me včasih ošinila s pogledom; nemara je pričakovala mojega vprašanja. Toda molčal sem. Začela je sama.

»Prijeli so ga!« je nenadoma rekla s spremenenim glasom, kakor bi začela brati novo poglavje. Nato je govorila skoraj trdo in naglo, kakor bi se bila odločila, da mora to težko poglavje čimprej prebrati. »Bilo je petnajstega avgusta, kakor sem že rekla. Pri njih sem bila. Zvečer. V izbi smo sedeli. Z Obrekarico sva nogavice pletli, Obrekar je popravljaj grablje, Boris pa je spal na

peči, kajti takle pob se hitro uleti. Vsi smo bili nekam molčéči. Začeli smo pogovor o tem in onem, toda presneto hitro nam je zmanjkalo besed. Naj rečejo kar koli, opomin je: človek čuti, kadar se mu bliža huda ura. Za vsak najmanjši šum smo prišpičili ušesa. In potem smo zaslišali korake. Nič čudnega, saj so prihajali vsako noč, skoraj vsako noč in ob vsaki uri, ker je bila bajta na samem. Toda svoje ljudi, dobre ljudi poznaš že po koraku. To pa niso bili koraki naših. Partizani so imeli pod oknom, pod latnikom, rakljo, s katero so po dogovoru trkali. Toda zdaj ni nihče potrkal. Koraki so lomastili vse okrog hiše. Glasno. In dolgo. Celo večnost. Šele potem je udarilo po vratih. Udarec je bil trd in surov. Spogledali smo se. Samo za košček trenutka. Potem je Obrekar mirno vstal, potresel poba, ga potegnil s peči in ga postavil na tla. ‚Boris, prišli so,‘ je rekel. Pob je takoj svetlo pogledal in stisnil čeljusti, kakor bi se pripravljal na spopad. Zunaj je spet udarilo po vežnih vratih. Obrekar nas je vse premeril: zelo ostro in vendar zelo toplo. Vsi smo ga razumeli. Vedela sem, da gre za res. In vendar ni bilo tako strašno, kakor sem prej mislila, da bo. Obrekar je potem počasi odprl vrata. Kar vsi hkrati so silili v hišo, pa je nekaj časa trajalo, preden so z naperjenimi puškami vdrli v vežo. ‚Roke kvišku!‘ so se drli vseprek in srepro buljili v nas. Bila je domobranska žlota. Za njimi sta se primajala dolg in koščen nemški častnik in zavaljen komisar Bichi iz Tolmina, prav tisti, ki je pred petnajstimi leti tudi tebe prijel. Mrha laška je ostala kar naprej v Tolminu. Pa saj je bil dovolj mesarski, da tudi Nemcem ni delal sramote. Jaz le ne vem, zakaj londonski radio žene samo Nemce in Nemce, kakor bi Lahi nikdar nikomur ne skrivili lasu?«

(Nadaljevanje)

POPRAVLJAMO

Pri stilizaciji in prepisovanju člankov rojaka Franca Sikoška iz Gladbecka »Tako je bilo nekoč v Westfaliji« (RG št. 1, 2 in 3/59), so nastale pri navajanju imen in letnic nekatere drobne pomote. Padar se je pisal Kaš a, ne pa Kaše, rojaku Plahuti je bilo ime Markus, ne pa Maks; rojak, ki je na zadnjem šihitu čestital Sikošku, je bil Čep in in ne Čebin; izseljenski duhovnik se je pisal Tens u d e r n, ne pa Tensuderen. Tiskarski skrat je ponagajal tudi pri letnici ustanovitve pevskega društva »Slavec«, ki je bilo ustanovljeno leta 1934 ne pa 1929. Prosimo avtorja, da nam neljube pomote oprosti in mu obenem čestitamo, ker so njegovi sestavki pisani v takšni lepi slovenščini kljub temu, da živi že tako dolgo v Nemčiji in je hodil tudi v nemške šole.

Uredništvo

*Kadar ste na glavnem kolodvoru v Ljubljani,
vstopite v prostore gostinskega podjetja*

KOLODVORSKA RESTAVRACIJA

Ljubljana

*kjer boste postreženi s pristnimi pijačami
ter s ceneno in odlično pripravljeno hrano*

Potniki, izletniki!

PODJETJE ZA IZVOZ LESA IN LESNIH IZDELKOV

Ljubljana, Beethovnova 11

SLOVENIJALES izvaža: mehek rezan les vseh vrst in dimenzij, bukov in hrastov rezan les kakor tudi rezan les drugih listovcev, doge in sode, celulozni les, železniške prage, drva za kurjavo, lesno oglje, zaboje vseh vrst, parkete, furnirje, rezane in panel plošče, lesovinske plošče, obešalnike in drugo galanterijsko blago, kopita, igračke, taninske ekstrakte, lesno moko, športne rekvizite: smuči, vodne smuči, badminton reketi, moderno in stilsko pohištvo (v garniturah ali posameznih kosih), stole razne konstrukcije in izdelave, drobno in otroško pohištvo, montažne hiše in barake.

SLOVENIJALES izvaža v naslednje države: Anglijo, Avstrijo, Belgijo, Češkoslovaško, Dansko, Francijo, Grčijo, Italijo, Luxemburg, Madžarsko, Malto, Holandijo, Norveško, Švedsko, Švico, Turčijo, Zahodno in Vzhodno Nemčijo, ZDA, Argentino, Kanado, Venezuelo, Alžir, Egipt, Maroko, Tunis, Južno in Vzhodno Afriko, Burmo, Ciper, Indijo, Irak, Izrael, Jordan, Libanon, Pakistan, Kenijo, Avstralijo, Novo Zelandijo itd.

